

Tabulā scripta a dño Alberto de ferrarijs vtriusq; iuris doctore de placencia sup infrascripto opusculo de horis canonicis incipit feliciter

Primo quod sint hore canonicæ. Ex quo capite nascit̄ hec obligatio vt clericus in sacris aut beneficiatus existens teneat̄ ad ipsas horas canonicas

Secundo vnde dicatur hore. et quare appellamus quinq; eas canonicas quinq; diuinas et quandoq; vigiliis

Tercio quot numero sint iste hore canonicæ. et sup quo fundatur ipe numerus ipsarū. Et multa exempla quib; probatur in illo numero ipsas horas fuisse institutas

Quarto quare in hoc numero septenario inuente sint. Et que hora matutinali dicim; matutinā et hora primariū primā. et sic de alijs

Quinto que hora dicatur congrua ad legendum has horas. Et an absq; eo q; campana vel aliud signum pulsetur debet clericus hora debita suū persolvere officium

Sexto qui teneantur ad has horas. Et an ex pcepto Et que a laycis fundatur beneficiari eis assignatur redditus Et an clericus beneficiatus deat; teneat̄ ad eas ex statuto ecclie solū vel etiā ex de

bito iusticie et qua de causa.

Septimo an Archiepiscopus vel Episcopus possit dispensare cū clerico in minoribus constituto et beneficiato vt nō teneatur horas legere. Et an professio vel promissio aut iuramentū vel alia obligatio cōcernēs ipsū deū possit p hominē remitti Et ex qua causa nascatur illa obligatio vt alijs q̄s teneatur ad officium.

Octauo quod si clericus in minoribus beneficiatus habeat tenue beneficium ita q; ex eo nō possit sustentari an teneatur horas legere. et in diuinis et tēpali; deseruire ipi beneficio et eius onera supportare. Itē et an sit licitū clerico pauperi victū et necēaria sibi ex artificio querere. et quid de viro qui uxore habet inutile. vel a qua dotem nō sufficiētē ad onera mūmonij supportanda pcepit an teneat̄ eā alimentari

Nono pone q; clericus in minoribus beneficiatus absēs sit a beneficio suo an ab ipsis horis excusari debeat et psertim vbi faciat officio suo vel beneficio deseruire et quo iure existens in sacris et beneficiatus teneatur ad has horas. et ex qua causa valeat q̄s excusari. et an hic labor consistat in facione personali. et an consuetudo in hoc valeat. an hec dictio presbiter comprehendat constitutum in ordine subdiaconatus et diaconatus

Decimo Quibus liceat intra
rec horū qñ diuina dicunt et sta
tutū valet a choro expellere extra
neos. Et quā dicunt extranei. Et
quid de familiarib⁹ bñficiatōrū
ipsi⁹ ecclē. Et an cōsuetudo reci
piat extensionē. Et quid de pre
scāpōne et idē de p̄uilegio con
cesso persone ut liceat tēpore in
terdicti sibi audire diuina an ex
tendatur ad familiares. Et qd
de laycis et ā possint dicere **Di
uobiscū.**

Undecimo. An sit licitum tem
plarjjs et alijs cōuersis religio
nū intrare chorū et cantare seu
psallere cum alijs officiantibus
clerics. Et ā paūficantē laycis et
in quib⁹. et quid de p̄ncipib⁹
an liceat ipsis habere capellas ⁊
legē has horas etiā cū clerics. et
an possint habere tales capellas
in p̄iudiciū ecclē curate

Duodecimo. Quid de benē
ficiatō clerico et quocūq; alio p
motō ad sacros ordines quī sus
pensus est ab officio vel excom
municatus an teneatur ad ho
ras canonicas. et an hij tales pos
sint sacra tangere. et qd profint
talib⁹ et peccatōrib⁹ oracōes q̄s
faciūt deo. et an debitor excomu
nicatus durāte excomunicōne tene
atur soluere debitū

Decimotercio. An excomunicat⁹ vel
suspensus aut depositus debeat
aut possit publice has horas le
gere et dicere dñs vobiscū. et qd

de laycis. et quid qñ clericus so
lus orat. et qd de missa

Decimo quarto. An liceat cle
rīcō insimul omnes horas dicere
et qñ. et an sit de cōsilio vel p̄cep
to. vide in q̄stione que incipit
quero an liceat infra ibi etiā de
hystoria istius heremite qui qñ
q̄ ante qñdoq; post qñq; agrua
hora horas suas legebat. et an
gelus sibi deferebat qñq; vvas
nō maturas quādoq; maridas
qñq; bonas.

Decimo quinto. Quid de sco
laribus occupatis in studio lit
terarū an possint insimul horas
suas psoluere et an p̄textu boni
malū sit faciendū et an scienciā
sit necessaria. et ad quid. et an
inherere studio sit opus merito
riū et an liceat studere p̄pter cō
modū temporale vel an sit deme
ritōrium. et qñ ⁊ an nobilitet ho
minem. et an liceat sacerdoti p
mercede locare opas suas spūa
les. i. missas et diuina officia

Decimo sexto. ā liceat p̄bro mis
sa celebrare matutino nō expleto.

Decimo septimo. an liceat p̄bro du
as missas i die celebrare. et ā q̄
tidie celebrare sit op⁹ laudabile
ā vitupabile ⁊ q̄b⁹ casib⁹ liceat
bis celebrare ⁊ ad sacdōcū p̄mo

Decimo octauo. an missa **ueri**
sit d̄ hōis canōicis et appellacōe
officiorū cōtineat missa et an ep̄i
teneatur ad missas dicendas d̄ ho
neritate seu cōsilio aut de nēcitate

Et quid si ex cōtēptu negligāt
missas dicere an peccent et pu-
niā possint.

Decimonono. Quid si bene-
ficiatus nō veniat ad ecclesiam
aut nō vult interesse diuinis et
si venit nō officiat et cū alijs
q̄si reputet hoc ad dedecus vel si
venit hoc facit ppter distributio-
nes an talis possit cōpelli ad of-
ficiandū vna cū alijs. et an bene-
ficiatus p̄sertim dieb⁹ solenni-
bus debeat abesse a beneficio. et
si absēs fuerit qua pena debeat
puniri. et qua racōe danē fruct⁹
clericis

Dicesimo an mōiales lēte
possint alta voce diuina officia
legē et cātare. et an in bñdictōe
q̄ eis dat recipiāt ordinē et quē
et an talis ordo sit de. viij. ordini-
b⁹ ecclē. et an talis in omnia sit
benedicta. et possit euāgelium can-
tare et dñs vobiscū dicere et alta
tati ministrare

Dicesimoprimo quid de eo q̄
plurā bñficia habz an plurieste-
neatur has horas repetere. et qd
de eo qui capit duplex emolime-
tū an subire debeat duplex on⁹
et an si vni habeat bñficiū aliud
cōferat videat secū dispēsari. et
nō teneat plures horas repetere
et q̄b⁹ casib⁹ p̄t eē clericus plura-
lis. et vtrū si habeat ad sufficiē-
tiā vite deat pl⁹ appetere. et de
eo qd sup̄est sibi an sit suum an
pauper⁹. et an clericus p̄t testari

Dicesimosecūdo qd si clericus
in duab⁹ ecclesijs bñficiatus in
q̄b⁹ diuisa sūt officia cui⁹ et cū
debeat facere officium.

Dicesimoterco qd si clericus
nō deuote horas suas legat aut
aliqd omittat vtp̄ta sincopā-
do aut vba nō p̄ferēdo. an pec-
cet. et si sic an venialit̄ an mortālē
Et q̄ dicat negligēcia leuis et q̄
accurata et q̄ intencōe a p̄testa-
tione mētali debet vti q̄ accedit
ad orādū. et an clericus in vniā
lōgā lōe cā recreacōnis qm̄ offi-
ciū legit̄ exire possit eccliam et de
monacho q̄ a dyabolo trahēbat̄
ab officio quē bñs **B**enedictus
vidēs rē.

Dicesimoq̄rto qd si cleric⁹ an
finē officij recedat an sibi deant
distribucōes. et an de ip̄dimēto
deat statū vbo suo. et inde qd im-
portz hęc dictio p̄ adiūcta scilicet
huic solus at cuiq̄q̄ alij vbo et
an valeat statutū q̄ interessens
vni hore hēat distribucōes aliarū.
esto q̄ nō intersit alijs horis. et
vbi nō dāt distribucōes possint
cleric⁹ cōpelli vt intersint. Itē an
layci deant missas integras au-
dire et q̄b⁹ diebus

Dicesimoq̄nto qd si clericus
aliquē versū vel psalmū omittat
et an a capite deat incipe. et an
in choro vel ad ptē et an peccet et
an venialit̄. Itē an clericus possit
cōpelli ad dicēdū hōas et q̄ p̄a et q̄
dicat accurata negligēcia et q̄ nō

Vicesimosexto. Quid si clericus est in officio et non intelligit quod legit an peccet et quod de laicis et quomodo se habere debeant dum sunt in officio

Vicesimoseptimo utrum clericus propter impericiam sit deponendus et quod de hijs qui dum legunt barbaris et soleoanims verba profertur et non intelligunt que legunt et quomodo sit deus orandus et an melior sit decantatio quinque psalmorum quam totius psalterij modulatio et quando dicitur et quare talis venit alimentandus.

Vicesimooctavo. Quid si clericus dimittat horas que non habet breuiarium an excusetur legendo alias horas et qua ratione debeat homo aut clericus beneficiatus horas legere et an debeat officium omissum repetere et quod de debito non valente soluere in termino an sit liberatus et quod de clerico fructibus spoliato et in carcerebus constituto et postea ab eis relaxato an competat repetitio et an si sic nunquam eodem modo dicendum est de officio et quod de hijs qui propter emunt libros legales aut equos quam libros pro officio et de hijs qui recundantur videri cum breuiario in manu et an necessitas excuset et an quando quis fuerit infirmus deat post infirmitatem et qualescentiam horas repetere et quod infirmitas excuset

Vicesimonono. An obligati ad horas canonicas teneant etiam beatam virginis et vigiliis mortuorum le-

gere et an de iure scripto aut consuetudine dici debeant.

Vicesimo an obmittens tale officium virginis peccet et puniri possit et quod de absentibus et quod si extra ordinarie

Vicesimoprimo in quo loco sit dicende hora canonicas et quod de absentibus ab ecclesia an possint dicere officium extra ecclesiam et quod de laicis et quod de clericis equitantibus et alijs existentibus in via.

Vicesimosecundo. Quid autem cum quis est in choro alijs ibidem legentibus horas an liceat sibi ad partem horas suas aut alias orationes de per se dicere et an communitonum sit preferendum puato bono et an in ecclesia debeat officia collegialiter celebrari.

Vicesimotercio an quando presbiter missam celebrat audientibus missam liceat suas orationes legere et presertim quando legitur oratio vel epistola vel euangelium et quod de leuitis et non leuitis et quomodo se habere debeat et quid quando quis audit nominare nomen Iesu christi.

Vicesimoquarto an et quando quis veniat excusandus pro eo quod allegat non habere vocem sonoram vel nescit cantare et que ad cantandum in simul admittuntur multi et an cantus sit de necessitate in ecclesia et an sit in culpa qui se immiscet arti quam ignorat et quod de iudice et medico ignoto et

an quis sentit se in ydoneū debeat pati ut promoueat ad ordines et beneficia et que requiruntur ad hoc quod quis promoueat ad beneficium. Et quid si debens examinare non examinauerit promouendum et an talis debeat tollerari in beneficiis et etiam an talis deat siue faciat fructus suos interim. Et quomodo se debeat habere clericus in cantu et an liceat immiscere organis cantilenas vel in cantu pro officio diuino et quid de coreis et alijs insolencijs que fiunt quod in ecclesijs

¶ Tricesimo quinto an sufficiat clerico ipsas horas mente sine vocali placōe aut expressione legere et an oratio debeat esse mentalis vel sonora et quare clericus ipsas publice debet legere et quare vox adiatur orationi et de templarijs quersis et laicis

¶ Tricesimo sexto an omnes debeant publice horas legere et quod sunt illi.

¶ Tricesimo septimo quod de monacho ad secularē eccliam promotus an teneatur ad officium monachale vel ecclie ad quam promotus est et an in vno et eodem collegio debeant fieri diuersa officia

¶ Tricesimo octauo quod risti in dicendo officium et quot psalmos pro qualibet hora debeat clericus seruare et dicere et an transgressor consuetudinis veniat pu

mendus. Et quid de monachis et an sacramentorum consuetudo Romane ecclie debeat ab omnibus seruari. Et quid de illis que Romana ecclia docet seruare.

¶ Tricesimonono quid de illo qui est extra dyocesim aut beneficium suum vel in beneficio suo non facit officium suum secundum ritum dyocesis vel beneficii sui et quid de hijs qui morantur cum Cardinalibus et Episcopis an possint se in officijs conformare et quod sunt isti familiares et domestici

¶ Quadragesimo quomodo parare se debeat clericus qui est celebraturus officium et quod importet signum campane que pro officio pulsatur et quare clericus debeat prius orare quam incipiat horas canonicas legere et an cum canibus et auibus venaticis liceat ad officium ingredi et de multis alijs similibus

¶ Primum utriusque iuris doctoris magistri alberti de ferrarijs de placencia super tractatu de horis canonicis Tabula explicit. Atque tractatus eorundem horarum feliciter incipit

Materia horarum quae
canonicas appella-
m⁹ sub breui stilo di-
uina opitulate gra-
tractada assumpsi ego **Albert⁹**
de **Ferrarijs** de **Placencia** iuris
vtriusq; doctor quibus indignus
dicta quoq; doctorum in hac ma-
teria scribendum in unum redi-
gere curavi. et que collecta erant
in hoc opusculo inserui et mate-
riam ampliaui eamq; sub claris
vocabulis cum allegacionibus iu-
ris penedo ad hoc ut vnus quisq;
quomodo et qualiter in horis dice-
dis habere se debeat inserui. **Ne**
existimet quisq; quod de cetero offi-
cium propter hoc assumere velim s-
pocius discipulum a quocumq;
instruendum me constituo. pte-
stans quod cum hoc materia diu-
na sit non intendo aliud velle vel
sentire nisi quod sancta sentiat ma-
ter ecclesia. **I**deo ad ipsam ma-
teriam propicius condescendo eam
pro faciliore expedicione et intel-
lectu expediam per questiones ca-
piendo textum. ca. i. sub rubrica
de celebracione missarum situati
in decretalibus. et quem textum rep-
peri a nonnullis comentatum. **H**ec
ego laicius ipsum comentabo ut
dixi. put infra patebit. **E**t prius
dum congregato consilio in ciuitate
Agaten. questitum fuisset ab
alijs patribus vtrum presbiter
omnes horas insimul legere pos-
sit de mane si propter opus ru-

rale alius aut impeditus fuerit
hoc questio consilium respondet
et de responso suo legem facit in
forma que sequetur ad litteram
Presbiter mane matutinali ex-
pleto presum seruitutis sue scilicet
cet primam terciam sextam non-
nam vesperamq; persoluat ita tamen
ut competentibus horis iuxta possi-
bilitatem aut a se aut a scholaribus
publice compleantur. **D**e-
inde peractis horis et infirmis vi-
sitatis si voluerit exeat ad opus
rurale ieiunus ut iterum. necessi-
tatis peregrinorum et hospiti-
um sub diuersorum communis
cancium infirmorum atq; defun-
ctorum seruitudine possit secure re-
dire vsq; ad statutam horam pro
temporis qualitate. propheta di-
cente. **D**epcies in die laudem di-
xi tibi. etenim septenarius num-
merus a nobis impletur. **S**i ma-
tutine prime tercie sexte none ve-
spere completorijq; tempore non-
stre seruitutis officia persolua-
mus. **N**am de nocturnis et vigi-
lijs idem propheta ait. **M**edia
nocte surgebam ad confitendum
tibi. **E**x hys temporibus creato-
ri nostro super iudicia iusticie sue
gracias referamus. **E**st tenor con-
stitutionis et capituli. nunc ad lit-
teram. **N**unc venio ad questio-
nes quibus credo opusculum clari-
us reddi

Quero. **Q**uero quid sint ho-
re canonice. **R**espondetur scdm

Zen. q̄ sunt certa pensio diuina
 no cultui ab hijs qui in sortem
 domini electi sunt deputata. de
 qua sustentationem recipiunt
 de patrimonio christi. et hec dif
 finitio colligitur in .c. cum secun
 dum de preben. et in .ca. clericos.
 xxi. distm. vel aliter. **H**ore cano
 nice sunt sacrificium siue hostia
 laudis qua q̄s deo de fructu la
 biozum suorum offert pure pari
 ter et deuote. **H**anc diffinitione
 ponit **G**uillhelmus in cle. v. ca.
 de celebracone missarum. vel ali
 ter et tercio. **H**ore canonice sunt
 certa officia diuina certis tem
 poribus ab ecclesia instituta ad
 que deo deuotus propter benefi
 cium officium vel ordinem obli
 gatur et hoc fm **C**aldinū. ego
 aliam diffinitionem pono vides
 licet q̄ hore canonice sunt que
 dam satisfactio obligacionis co
 tracte ppter beneficium ordinem
 vel officium susceptum. ex qui
 bus et altero eorum. quis deuote
 obligatur ad ipsas horas di
 cendas. et hec diffinitio compro
 batur per glosam in clementia.
 si de minu in verbo seipsum in re
 liquijs et veneracione sanctorum.
 et per no. in .c. nisi cum prudem
 de tenu. per **Z**abarellam qui ead
 am hoc .ca. pri. comentauit et p
 ea que notantur in .c. significa
 tum. de prebendis et in .ca. fina
 li de rescriptis. li. vi. q̄ inter rec
 pientem et conferentem benefi

cium oritur contractus ita q̄ ex
 potest nedum ad horas istas di
 cendas: sed quecumq̄ onera be
 neficio incumbencia subire et si ea
 adimplere nolit ab eo remoueri
 poterit. ar. ca. relatum de clerico
 no residente .r. c. quia nonnulli
 et .ca. inter. r. ultimo. eo. ti. ideo
 dixi q̄ sunt quedam satisfactio
 quia sicut ad extinctionem con
 tractus inter creditorem et debi
 torem regulatur ipsa solucio. vt
 institutis quibus modis tollitur
 obligaco in principio. vbi dicit
 textus. q̄ solucio eius quod de
 betur tollitur obligaco. **D**ic ho
 rarum persoluimus pensum. id e
 debitum seruitutis nostre. idest
 obligacionis quia racione bene
 ficij ordinis vel officij ipsi crea
 tori nostro obligamur. et iuxta
 psalmistam. **S**epcies in die lau
 dem dixi tibi. **S**epcies in die ip
 sum creatorem laudare iubemur
 vt in hoc .ca. cauetur. **Q**uelibet
 istarum diffinitionum bona est
 et fundatur in iure. **A**d premis
 sa faciunt que habentur in q̄sti
 one que incipit. **Q**uero quid si
 clericus dimittat.

Secundo quero vnde dicant
 hore canonice. **R**espondetur fm
Guillhelmū et **Z**en. in cle. i. de ce
 lebracoe mis. q̄ ab oro oras qa
 orando in puritate sciencie atq̄
 deuocoe et vigili cura dici debent
 ar. ca. vbi periculum. s. ultimo.
 hoc contractu debet et compelli

de electione libro .vi. Vel dicuntur ab hora ex eo quia certis horis legi debent ut in .c. nostro comprobatur et in .c. dolentes eodem titulo et dicuntur canonicæ: quia a canone sunt inuenta per sanctos patres qui eas instituerunt in consiliis de quibus in .ca. nostro .f. .ij. .xcij. distm. et in .c. finali .xii. distm. et in dicta clementina omnia et in quibus pluribus alijs locis et eas dici ordinarunt. pro eorum fundamento assumentes dictum psalmiste. **Septies** in die laudem dixi tibi et propter rationes de quibus in sequenti questione dicitur. **Dederunt** pro regula ut has canonicas horas dicere debeamus: et ideo dixi a canone inuenta sunt quia canon idem est quod regula. pro regula ergo datur ut quisque presbiter aut in sacris existens seu beneficiatus ratione seruitutis id est obligationis sue omni die legere septies tenetur. **Item** non solum dicuntur canonicæ quia a canone non sunt inuenta. sed etiam diuine pro eo quia deo offeruntur et impenduntur. argumento capiti. gloriosus deus de reliquijs et ueneratione sanctorum libro .vi. **Item** quandoque dicuntur vigilie ex eo quia animo vigilia debent in .ca. i. per totum .xii. di.

¶ Tercio. **Quæro** quod numero sit iste horæ. **Respondetur** quod septem de quibus prophetatum est

per **Dauid** cum dixit. **Septies** in die laudem dixi tibi. ut supra dictum est. **Item** septem sunt sicut septem dona spiritus sancti. xxx. questi. peruenit. septem sunt dies seculi. **Iuxta** illud **Orbis** uoluitus. septies signat beata tempora. septem status quibus finietur mundus. septem petitiones in oratione dominica. septem psalmi penitentiæ. septem dyacom quos designantur septem candelabra aurea que erant in templo domini. .xiiij. dist. .c. dyacom. **Item** scribitur **Leuitica .xvi. c.** quod **Naaron** de sanguine vituli. septem uicibus digito asperxit contra propitiatorium ad orientem. **Naaron** ipse est qui ad honorem sacerdotis uocatus existit de quo per apostolum scribitur ad hebreos .v. ca. et **Leuitica .viii. et .xxi. questi. i.** et quod sacerdos qui accipit has septem horas ad psallendum in memoria vituli id est **Iesu christi** crucifixi qui in ligno crucis sanguinem suum sparsit contra propitiatorium id est in conspectu diuine propitiacionis ut ipse nobis propicietur. **Ita** septem sunt horæ iste per quas singulo die eius passionem recolere debemus. hec magistralia exempla et si concludenda ad materiam non uideantur tamen sua uia sunt. de quibus in glo. septenarius istius capituli nostri licet non omnia ibidem contineantur

Quarto. Quæro quare hore iste sunt institute et inuenta in hoc numero septenario. Respon detur q̄ ideo sunt institute vt p̄ eas reducamus ad memoriã passionem saluatoris nostri p̄ san ctos patres vt sic certis hore cõ petentibus p̄o memoria tante re demptionis ipsum sepius laude mus vt patet. quia dum matu tinum legimus eius dampnaõ nem recolimus et sic de singulis alijs hore. p̄o ut hjs versibus notatur. In matutino dampna tur tempore christus. Quando surrexit primam canit ordo fides lis. Tercia cum canitur tunc est taliamina passus. Sexta sũt te nebre per mundi climata fade. Emissus nona diuinus spiritus hora. Vespere clauduntur christi sacra membra sepulchro. Chri sto bisena. id est vltima custodie ponitur hora. Hec habentur per Johan. Andre. et alios doctores in hoc capitulo nostro. et in di cta clementina vñca. Et ex p̄mis missis infertur alia questio que sequitur pro maiori declaratio ne.

Quinto. Quæro que hora di catur competens ad persoluẽdũ has horas. Respõdetur s̄m glo. positam in dicto ca. nostro super verbo competentibus. q̄ illa dici tur competens que per sonum cã pane signatur vel quocunq; alio

signo loco campanæ. argumẽto a simili m. ca. In causis de electi one. et m. can. de officio custodis et. cã. ius militare. i. di. et serua ti consuevit in cathedralibus et conuentualibus ecclesijs et s̄m Ostien. et notatur etiam in dic. clemen. vñca. Sed in inferioribus ecclesijs et capellis consue tum est tantum matutinum mis sas et vespere pulsari s̄m Ioh. Andre. de isto signo quid signifi ficet. vide infra in questioe que incipit. Quæro quomodo debeat se habere. Et est questio fina lis. Attamen ad has horas cano nicas dicendas congruo tem pore et competenti vnus quisq; p̄ libiter in sacris constitutus et be neficiatus esto q̄ in minoribus sit tenetur q̄uis campanam nõ audiat vel non habeat aut non pulset. de hoc infra lacus dice tur. Vel dic scdm Paulum in di cta clementina vñca. q̄ illa di catur competens que respondet officio. Et aliqui dicunt q̄ me dia nox pro matutino sit hora cõ petens. propter dictum Psalmi ste. Media nocte surgebas ad consistendum tibi. Sed in hoc q̄ ad quedam non bene seruatur. et communiter consuetudo ge neralis habet se in contrarium. Vel aliter scdm Innocentium dic q̄ illa hora dicitur competens qua melius creditur populum

ad audiendum officium accessu-
rum et si populum non habeat
tunc tenetur ea hora legere ho-
ras suas que officio correspon-
det. unde tenet qd tempore et ho-
ra matutinali dicat matutinum
et hora prima primam. et sic de sin-
gulis horis. vt sic iuxta significati-
onem verborum conformemus in qualis-
bet hora cui significato deserui-
re verba debent ar. ca. intellige-
tia. de verborum significacione.
et l. labeo. ff. de suppel. lega.
quia a verbis regulariter non re-
cedendum est. vt. ff. de lega. i.
l. non aliter. et in. ca. ad audi-
endam. de decimis facit. ca. quo-
niam virginibus. xxxi. quest. 1.
prima cum multis similibus

**¶ Sexto Quero qui teneantur
ad has horas.** Respondetur qd
quilibet clericus in sacris consti-
tutus. et etiam in minoribus si
est beneficiatus. et ad hoc ex pre-
cepto obligantur vt in ca. dolentes
de celebracione missarum et hec
opinio clare videtur probari per
ca. qd a te. et ca. diuersis falla-
cijs. de clericis coniugatis vbi di-
citur qd qui non valent ob im-
mundiciam carnis seruire in di-
uinis beneficijs ecclesiasticis sunt
priuandi et ad seculum possunt
redire. ergo ibi est casus qd pre-
dicta iura loquuntur de consti-
tutis in ordinibus minoribus et
beneficiatis et non de consti-
tutis in sacris quia si in sacris es-

sent non possent ad seculum re-
dire. ar. ca. primi de clericis con-
iugatis. et per totum secundum
Oltiensem Guilhelmum et Zen-
in dicta clementina vnica. quia
a laicis fundantur beneficia et
redditus clericis pro sustentacio-
ne eorum assignantur vt ipsi in
officio diuino eorum vices sup-
pleant et pro ipsis horis debitas
et competentibus orent et psal-
lant nisi iusta causa subsit ho-
ram competentem non posse ser-
uari. vt in predicta questione al-
liqualiter tactum est. et ideo be-
nificiati non solum ad istas ho-
ras tenentur ex statuto ecclesie
sed etiam ex obligatione iusti-
cie vt no. in dicta clemen. vnica
alias si horas obmitteret in in-
iuriam primo pro temporalibus
p. eu. datis ad sustentacionem cle-
rici spiritualia refundere obliga-
tur. quia propter officium datur
beneficium. vt in. c. finali de re-
scriptis li. vi. et in. c. cum secun-
dum de prebendis. et dignitati-
bus

**¶ Septimo. Quero an archi-
episcopus vel Episcopus possit
dispensare cum clerico in mino-
ribus constituto et beneficia to-
tū non teneatur legere horas.**
Respondetur qd no. argumen-
tum notatur in. c. i. xi. distinc-
tione Quia cum propter officium
datum sit beneficium merito non
potest nisi per solutionem officij

hec obligatio remitti et presertim attentio quod hec obligatio non concernit ipsum hominem solum sed ipsum deum cui per propria confessionem seu promissionem fit obligatio que tacite nascitur et contrahitur in susceptione ordinis facti aut susceptione beneficii de qua obligatione dixi plene supra in prima questione. et ideo deo per hominem non potest remitti aut relaxari. Sicut nec iuramentum aut votum concernens ipsum deum. argumentum notatur in capitulo. de sponsalibus et faciunt ea que notantur in simili in. ca. cum ad monasterium in fine de statu monachorum et in. ca. clericos. xxi. dist. cum multis similibus secus si concernant hominem ut notatur in dicto capitulo secundo de sponsalibus.

Quarto. Queritur quid si clericus in minoribus beneficiatus habeat tenue beneficium. Respondetur secundum Hostiensem. Quod si clericus in minoribus beneficiatus habeat tenue beneficium ita quod non potest sustentari dicit in summa de consecratione ecclesie vel altaris in. s. ab aliquibus alijs. quod teneatur has horas legere. et hoc idem sentit Goffredus. et imputet sibi quia permisit se ad tenue beneficium promoveri argumento a simili in. capi. hoc tendus. xxxij. questi. v. et nota.

optime per glossam in. capi. clericis videtur. xi. dist. et est ratio secundum doctores ibidem quia sicut vir tenetur ministrare uxori necessaria que tamen abs debitu reddere non potest vel abs de te sufficientem non dedit viro unde de posses onera matrimonij supportare. ut in capi. proposuisti. xxxij. questi. vij. ita et clericus quibus a sponsa sua spirituali id est ab ecclesia debitum sustentationis necessariorum non percipiat officiare tamen eam tenetur in diuinis et temporalibus necessaria ministrare et ei onera supportare et dicat cum apostolo. Deo iaciari et esurire et abundare. et omnia possum in eo qui me confortat. scribitur ad philip. iij. capitulo et in. ca. quod dicit. xli. dist. et notatur in dicto ca. clericis videtur. et alibi inquit idem Apo. ad ea que opus mihi erant ministraverunt manus ita habentur hec verba etiam in. capitulo primo. xxi. q. i. in glo.

Mono. Pone quod clericus in minoribus beneficiatus est absens a beneficio suo ex causa rationabili a ab ipsis horis excuset presertim si faciat per substitutu suu. Respondetur quod sic. et Abbas videtur tenere quod sic in. c. nostro. et dicit quod hoc. ca. non obstat quia loquitur de pbro et non de clerico in minoribus existente ibi dum dicit textus pbr matutinali officio expleto re

quā presbiter tenetur duplici
ratione scilicet ordinis et benefi-
cij ad horas canonicas. Idem te-
net **Guillel.** in dic. clemen. vni.
dicens qd constitutus in sacris
ab horis excusatur sola infirmis-
tate. **¶** Aliis beneficiatus mul-
tis de causis potest excusari tum
propter consuetudinem vel ali-
am causam. **¶** Sed in sacris consti-
tutus ratione ordinis obligatur.
¶ Breuiter in hac materia dicam
cum **Innocen.** cuius opinio com-
muniter tenetur dicente qd be-
nificiatus etiam si in minoribus
existat has horas personaliter
persolvere obligatus est per iu-
ra supra allegata in questi. que
incipit. **¶** Quero qui teneantur ad
has horas et in questi. se. et
se. **¶** Nam beneficium datur prop-
ter officium ut in c. finali. de re-
scrip. li. vi. et iste labor consistit
in labore et facione personali.
vnde per alium expediri non po-
test. et facit ad hoc clemen. vni.
preallegata in v. fructuum labo-
rum suorū. ergo per seipsum
et non alium quia eius industria
videtur ad hoc electa. ar. c. fina-
li de offi. dele. **¶** Et quis forte ex
onere beneficio incumbente et pro-
pter eius absentiam facit per ali-
um deseruiri beneficio attamen
ab horis non dicendis non excusa-
bitur. **¶** Et quis textus noster di-
cat de presbitero attamen Idem
est de dyacono et de constituto

in minoribus dummodo alias be-
nificiatus per communem opinio-
nem doctorum. **¶** Et attende quia
hoc verbum presbiter large hic
sumitur. sicut sumitur in simili
in. c. iij. de vi. et hone. clei. et in
c. ij. de cohabitatione cle. et mu-
lierum. **¶** Vnde et si non ratione or-
dinis quia in sacris non sit con-
stitutus tamen ratione beneficii
sibi collati ut officium dicat co-
getur. et in hoc non valet con-
suetudo cum tenderet ad dimi-
nutionem cultus diuini ut ar.
c. finali de rescriptis. li. vi. et c.
penultimo de constitucibus de
hoc dictum est aliquid supra in
questione que incipit quero qui
ad has horas canonicas tene-
antur

¶ Decimo **Quero** quibus lice-
at intrare chorū quando diui-
na officia celebrantur vel legun-
tur. **¶** Respondetur secundum san-
ctum **Thomam** qd omnibus cle-
ricis etiam simpliciter tonsura-
tis licitum est ingredi chorū et
cum alijs officiare. argumento
ca. psalmista. xxij. distm. excep-
tis tamen illis ecclesijs que per
speciale statutum aut antiquā
consuetudinem extraneos cle-
ricos non admittunt nisi in ea-
dem ecclesia beneficiati sint aut
officia habeant aut beneficiato-
rum aut officialium ipsius eccle-
sie familiares existant. **¶** In eccle-
sia nostra **Placentia** cuius ego

Archipresbiter sum quous indignus est consuetudo quod nemo admittitur cum alijs in choro cum habitu seu superplicio ad cantandum nisi sit beneficiatus aut officiat in ea. immo nec familiares beneficiatorum admittebantur. sed ego in tantum dixi quod admittuntur et bene quia familiares censentur eodem iure ipsorum beneficiatorum. ergo merito debent eodem privilegio gaudere. *re. ca. ecclesiarum servos. xij. questi. ij. pro hoc facit. lex. cum precarium. i. questi. ij. ff. de precarijs ubi dicitur quod si quis precatio supplicavit ut michi fundo morari liceat et suis etiam videtur esse concessum. ad hoc facit lex secunda. ff. primo et lex sequens. ff. de usu et habitatione. C. de advocatis diversorum iudicium. l. restituende. et presertim in hoc casu favorabili. quia cultus divinus augetur. et melius decoratur in multitudine servientium et etiam coruscant dum clericus in habitibus et superplicijs ut moris est sunt ibi psallentes et cantantes. Non obstat si diceretur quod consuetudo non est extendenda extra casum suum. et sic iura preallegata non videntur suffragari. ut notatur per Innocentium et Johan. Andree in ca. finali de officio Archidiaconi pro hoc facit lex prima vincamus*

ff. de itinere actus privatus et de bonorum possessione. l. sed cum pro ut notatur in ratione sui. quia immo etiam consuetudo recipit extensionem. presertim in materia favorabili ut in allegato casu nostro. **N**ed bene fateor secus esse in prescripcone et ratio quia cum prescripco sit factum et consuetudo ius privatum ex moribus utentium. *re. facilius extenditur ius quod factum. et idem dicunt doctores in dictis iuris et fact. ca. auditis de prescripconibus. immo tales familiares quos clericos apud nos vocamus debent presbiteri habere qui eos in officijs adiuvant. ut notatur in ca. ij. de vita et honestate clericorum et in glo. et in canone sedulo. xxxviij. distincti. facit ad premissa optime. capi. licet. de privilegij libro. vi. m. ver. privilegium concessum singulis personis ut possint audire divina tempore interdicti. extenditur etiam ad familiares. si ergo in privilegio hoc habet locum. ergo a fortiori in consuetudine que ius est ut in capitulo finali de consuetudine. et capi. cum contingat. de foro competentis. et C. que sit longa consuetudo in libro et m. g. ex quo infero quod tales non sunt censendi extranei. **N**ed intelligo alias non familiares esse extraneos etiam si de eodem loco oriundi*

sint et nō cōsueuerūt recipi. ad hoc de sup. negli. prela. t. ij. melius facit. l. si. s. filiq. C. de iure do. C. de re. vx. actio. l. vna. s. videamus. ad finem. layci et si possint psalmos et oraciones sub silentio dicere tamen non debent introire chorum nec stare mixti cum clericis eo tempore quo diuina celebrantur. vt in. c. i. de vita et hone. cleri. et c. sacerdoti de consecra. dist. i. Et an possint aut debeant dicere Domin⁹ vobiscum. infra dicam in. q. que incipit an excoicatus

¶ Undecimo quero an sit licitū templarijs et alijs conuersis religionum intrare chorū et cantare seu psallere cum alijs officijs clericis ecclesie illius. Respondetur s̄m Johem An. et alios doctores quoniam in hoc participantur laycis quibus nullatenus permittit̄ vt dictum est in q. precedenti quous recipiatur vt inquit Ostien. nonnulli principes in eorum capellis ex eorū deuotione que summe in hoc laudanda est facientes has horas sibi celebrari a clericis et ipsimet cum clericis ipsas dicunt. **P**ane intelligo q̄ tales eorum capellesūt loca puata. ar. c. cū capella de priuilegijs. r. c. si quis etiam de conse. dist. i. Et attē de eā q̄ talium deuotio est multum comendanda dummodo ecclesie curate non sit preui-

ditium. ar. c. tua. de dec. et nō in dic. c. cū capella et in hoc. c. nōstra per Joh. An. de premissis

¶ Quoddecimo quero quid de beneficiato clerico et quocūq; alio promoti ad sacros ordines qui suspensus est ab officio vel excommunicatus an teneatur ad horas canonicas Respondetur q̄ sic. Nec obstat q̄ excommunicati vel suspensi depositi aut degradati non debent sacra tangere per no. in. c. ad eius vero a. bitum. de consecra. dist. v. Item nec id quod dicitur in psalmo. xliij. Deus decorum domin⁹. ibi dum dicit peccatori. quare tu enarras iusticias meas per os tuum habentur etiam verba hec in. c. porto. ij. questi. vij. circa finem quia licet excommunicatus et alij de quibus supra non debent sacra tangere aut ecclesiam intrare presertim tempore diuinorum non tamen excusantur ab officio quia non sequitur excommunicatus non debet intrare ecclesiam. r. ergo non tenetur has horas legere. ar. c. cum dilectus. de offi. ordi. l. papimianus exuli. ff. de mili. quia ex sepatis nō inferitur vt ibi dicitur ad id quod dicitur quare tu enarras. Distingue aut querit̄ an frustales legant quo ad meritū vite eterne. Et dicendum esse videtur q̄ sic. quia ex quo nō sūt in gratia vitam eternā p̄meritū

non possunt. ca. Si quis contu-
 status. et dist. Cum ibi notatis
 aut quo ad aliud videlicet ad di-
 minutionem pene et similia de
 quibus per doctores in capitulo
 Quid quidam de penitencia et re-
 missione et tunc dico quod non fru-
 stra legunt quod solvunt debitum ad
 quod obligantur pro eo quia le-
 gendo horas liberantur ab obli-
 gatione qua tenentur astricti et
 quia incurunt peccatum prop-
 ter ipsarum omissionem cum ex
 precepto ad hoc teneantur. Nec
 propter excommunicationem et
 rē ab hoc debito absolventur
 sicut in simili dicimus de debi-
 tore excommunicato qui tamen
 suo creditori satisfacere tenetur
 non obstante excommunicatio-
 ne. ymmo et conveniū potest. ut
 in capitulo Si vero de senten-
 tia excommunicationis. et capi-
 tulo excommunicamus sibi cre-
 dentes. de hereticis facit capitulum
 intelleximus de iudicijs. Nam
 clericus ratione ordinis aut be-
 neficij dicitur debitor ipsi creato-
 ri nostro qui est creditor. quod
 probant verba textus ca. nostri
 ibi penam. id est debitum servi-
 tutis sue. id est obligacionis qua
 astringitur deo persolvat rē. Et
 ex hijs patet quid sit in presenti que-
 stione tenendum

¶ Decimotercio. Querit an ex-
communicatus suspensus aut
depositus debeat aut possit pub-

lice has horas dicere. Responde-
 tur quod privatim aut secreta de-
 bet ipsas persolvere ita quod a nul-
 lo audiat ymmo tenetur dum
 modo non faciat hoc quasi vide-
 atur officiare ecclesiam ut nota-
 tur per glo. fina. capi. penultimo
 xvij. dist. Et colligitur etiam in
 ca. Si quis episcopus. xi. questi-
 one iij. Debet enim ad instar la-
 yci horas suas et oraciones dice-
 re et sine dominus vobiscum. s.
 loco istorum verborum dicat Dne
 exaudi orationem meam. sicut la-
 ycus facere debet. quia hoc com-
 petit ad dignitates ordinis qua
 dignitate per excommunicatio-
 nem. rē. et inobedientiam se in-
 dignum facit et desinit esse me-
 diaz inter deum et homines p
 ipsam inobedientiam et quia ab
 ecclesia et eius communione ab-
 scisus est notatur in dicto ca.
 nostro et p speculatore eodem ti-
 tulo. s. ij. super verbo quid si ex-
 communicatus celebrat et ab ar-
 chyacono et Johanne. Andree
 in nouella capitulo primo. et de
 sententia et re iudicata libro sex-
 to versi. dampnabiliter. et per
Zenselinum in dicta clementis
 na vna. Sed neq clericus qua-
 do solus legit horas esto quod non
 sit excommunicatus. argumen-
 to capituli. hoc q. de consecra-
 tione prima. Nam hoc o-
 ratio Dominus vobiscum deno-
 tat pluralitatem personarum.

et ideo ad min⁹ dnt eē due alie
p⁹one vltra pferētē psonaliter
Eodē mō de missa que nō debet
celebrari nisi duob⁹ saltē p⁹enti
bus: q⁹ pluralis locutō duorum
saltē numero debet repleti. vt in
dic. c. hoc q⁹. et in c. pluralis. de
re. i. li. vi. Et ideo cū solus di
cat officiū. loco illo⁹ verborū di
cat. Dñe exaudi oracionē meā.
cogita si bene dico rē. et ego vi
di seruati taliter et egomet ser
uo hūc ordinem. Et sic illa offi
cia p⁹ excomunicatus et suspen
sus rē. seruare et legere eodē mō
q⁹ sup⁹ dictū est p⁹ter missam q⁹ il
lā nec publice nec p⁹uatim dicē
debet aut potest vt no. in. c. il
lud de cler. exco. et p⁹ totū illum
ti. et de hoc in. q. q. māpit. Que
ro de hīc q⁹ liceat intrare chor⁹
¶ Decimoquarto. **¶** Querō an li
ceat clerico in simul omēs horas
dicere. et q⁹. Et an sit de cōsilio
vel de p⁹cepto. Rñdetur q⁹ nisi
aliq⁹ sit ex rāconabili causa oc
cupatus. q⁹ sic. vt p⁹batir p⁹ tex
tū nost⁹. ibi dū dicit q⁹ potest in
simul eas legere. ar. c. s. eo. de
usu. q⁹ pl⁹ videt⁹ facere q⁹ debito
tpe debitū p⁹solvit q⁹ post lōgū
tpe p⁹teritū. de plus peti. c. om.
Et Joh. Andree videt⁹ sentire q⁹
sit de cōsilio Et idē alij et Imo.
et Zabarella et p⁹ eorū opimione
facit: q⁹ ita de cōsuetudie genera
li. que est optima legū in p⁹pres
seruatur. ar. l. minime. ff. de le⁹

gā. et. c. cū dilectus De cōsue q⁹
Papa Cardinales et magni p⁹
lati et multi alij etiam inferiores
sūt has horas legūt vsq⁹ ad. vi.
aliquē vsq⁹ ad. ix. iclusue. et hoc
ex eo faciunt q⁹ hīs completis
mag⁹ habent expedire vel alias oc
cupacionēs multas rāconabiles
possunt sup⁹uenire. et in talibus
melius est p⁹uenire q⁹ p⁹ueniri. et
p⁹sertim q⁹ hora est ap⁹ior. ar. l.
ij. ff. de. v. signi. Tūc dicūt In
no. et Osi. tutius fore vt cōpetē
tib⁹ horis dicatur. et Jo. An. eti
am videtur hāc opimionem am
plecti ex eo: q⁹ recitat hystoriam
de quodā heremita qui q⁹q⁹ tar
dius q⁹q⁹ citius. et q⁹q⁹ debita
hora suas legebat horas. P⁹ cū
heremita quesuisset ab angelo
hu⁹ diuinitatis cām. rñdebat
ipse sibi se bonas vuas deferre
q⁹ cōpetentib⁹ horis p⁹solvebat
horas suas. Accidas q⁹q⁹ q⁹ p⁹ue
niebat hora debita. Accidas
v⁹o q⁹ alijs occupacionib⁹ in
uolutus tardius eas horas lege
bat. Ego v⁹o bene credo q⁹ bene
facit clericus et cōsulcus si debi
tis horis et cōpetentib⁹ p⁹nsū serui
tutis sue p⁹solvat ad hoc facit. c.
doletes. de. ce. mis. vbi actū re
darguūt hī q⁹ debito tpe nō fue
rūt ad orandū et hoc no. in cle.
i. infra eo. ti. si v⁹o occupat⁹ effi
iustis occupacionib⁹ et tūc horas
suas in sil⁹ legē pot⁹ūt secus si nō
occurrūt occupacionēs vt p⁹bat

postea ex textu litteraliter in prin-
cipio ut supra dixi. Nam a ver-
bis ipsi? textus non est recedendum
l. non aliter. ff. de lega. iij. et ca.
ad audienciam De deci.

Decimo quinto. Quero de q-
tdiana. q. Quid de scolariibus
qui occupantur studio lran. An
possint in se psolvere hps suas
Respondetur prima facie qd non
qd ptextu boni maxime tporali
nullum malum est faciendum.
ar. c. non est putanda. i. q. i. r. c.
non magne ne cleti. vel mo. ubi
glo. i. amplissime de materia di-
cit ymo debet potius omnia ma-
la pati qd malo consentire. c. sa-
ctus quod metus cau. cum ergo
scolaris circa studium intendat
ppter comit odum temporale vel a-
liam ambitionem. ergo ex hoc
non debet horas legere debitis ho-
ris et congruis minime. Aduerte
ad infra dicenda. Nam scientia
non potest sine studio acquiri et
ipsa est que multum necessaria
existit pro vniuersali regimine
totius orbis et bono sacre dei ec-
clesie que vitis lranis supabun-
dare qut vt fructu ab ea afferat
oportunum. c. gratie de preben. et
c. cu ex eo. de elec. li. vi. et. c. fi-
ne de. vel mona. ubi p homines
litteratos dicitur fides catholica
muo in expugnabili circumangi
et sic ex hys liquet qd mlyre stu-
dio sit opus meritoriu. et dicit
scriptura. Beatus vir qui inue-

nit sapienciam et affluit puden-
tia melior est adquisicio eius au-
ri et argenti puri r purissimi fru-
ctus eius. et omnia que deside-
rantur huic non valent compara-
ri. Et alibi dicitur precio nume-
ratio comparari non potest. Et ho-
minem nobilitat. vt. ff. de vari.
et extraordi. cog. l. i. s. est que-
dam. et no. p glo. m. c. de multa
de preben. Fateor qd primapale
ppositu studentis non debet esse
circa lucrum: quia crimine auar-
icie irretitus esset. C. de muner.
prim. l. confessio. vnde si suum p-
positum ad bene operandu verse-
tur primapaliter non peccat si me-
retur in consequenciam potest spe-
rare lucru et honore sicut dicitur
de presbitero qui potest locare o-
peras suas hoc est et primapali-
ter celebret missam et alia offi-
cia r in consequenciam sperare lu-
crum et petere mercedem si indi-
geat. ar. c. significatu de prebe.
Et sic scolaris potest se hoc mo-
do habere ac deo vtrumq; redde-
re scz debitas laudes et inde ho-
nesta opera vt est studiu facere
p tanto vt vnū ppter aliud non
impediatur fm scm Thomā in
quadam. q. quodlibeti sui r Za-
barella idem sentit Dicit Osti-
et Joh. An. qd libenter viderent
qd fauore studij non curati bono
zelo ad studiu occupati tenetes
vicariu excusarentur ab hys ho-
ris canonicis dicendo officiu bte

Matie et ex predās vides quid sciendū est de .q.

¶ Decimosexto **Quero** quā in textu fit mencio de missa an possit p̄biter missam celebrare matutino non expleto. **R**espondet q̄ nō nisi in maxima necessitate ut puta si quis infirmaretur vsq̄ ad mortem et sacerdos nō haberet hostiam cōsecratā et esset periculum in mora quā tunc possit missa celebrare matutinali officio nō expleto. scdm̄ Guāthelmū in h̄ sacramentali tractato p̄ **Z**abarellū.

¶ Decimosextimo. **Quero** quā in textu nostro fit mencio ibi in verbo iterum r̄c. et sic videt̄ sentire q̄ iam celebrauerat et q̄ iterum possit celebrare aliam missam eodem die an hoc verum sit respondetur q̄ nō regulariter ut inquit Augustinus felix est qui vult vnā missā in die celebrare. ut in .c. te referēte. de celebracōe miss. et quotidie celebrare nec laudo nec vitupo. Dicit̄ idē Augustin⁹ et in .c. quotidie de cōsecra. dist. i. Verumtamen sūt quidam casus necessitatis quibus licitum est p̄bitero duas celebrare missas in die quos ponit glosa. si in .c. cōsuluisti. de cele. miss. ut puta aduemente causa i firmorū ut inquit textus noster vel cum aliquis postq̄ celebrauit vel adest causa utilitatis vel honestatis ut dicta missa super-

ueniat aliqua magnā p̄sona q̄ velit missam audire. ar. c. nostrū et .c. sequētis et die natalis dñi ut in dic. c. cōsuluisti. abs sufficit vnā in die missam celebrare ex eo qd̄ d̄t in dic. c. te referente. at tamen quia expresse nō prohibetur p̄biter pluries in die celebrare ex eo qd̄ dicitur in dic. c. cōsuluisti. ibi sufficit sacerdoti semel in die solūmodo vnā missam celebrare r̄c. dicit̄ glo. posita sup̄ verbo necessitatis in dic. c. cōsuluisti poterit pluries celebrare videlicet vnā missam de die et aliam p̄ defunctis. et quocūq̄ celebrat tocūq̄ corpus et sanguinem xp̄i sumat de conse. di. ij. cōp̄tinuis. et attende q̄ si p̄biter debet aliam missam celebrare nō debet sumere vinū quo digitos lauet quā tūc sumēdo vinū p̄fusorū digitorū nō possit aliam missam eodē die celebrare ut inquit tex. in .c. ex parte. de cele. miss. et ratio quia nō esset ieiunus. Et an qui nō potest vinū bibere possit p̄moueri videt̄ tex. de h̄. in .c. ipsi apostoli. ij. questi. vij. Dic breuiter q̄ non ut no. glo. magna circa mediū sui in dic. c. ipsi apostoli. quia oportet ipsum cōitari et iō debet vinū bibere ut in .c. eps deo. de ase. di. i. r̄ i. c. p̄cta de ase. di. i. Ego laudat̄ q̄ oīo p̄br̄ ubi nēcitas r̄ casus s̄ nominati n̄ sūt p̄caueat ne pluries in die missā celebret. **N**ō obstat q̄ i

dic. c. cōsulūstī. exp̄sse nō phis
betur. p̄mmo expresse prohibe
tur dum tex. dicit et v̄tatur hoc
verbo sufficiat quod imp̄rati
uū est includit in se phibicōnē
quā quod p̄cipitur imp̄atur
et qd̄ imp̄at̄ necesse ē fieri. c. qd̄
p̄cipit̄. r. xiiij. q. i. Nam casus
necessitatis quibus p̄test. plu
res missas dicere expr̄mūt̄ in
iure videlicet in dic. c. et. c. cōsu
lūstī. et. c. ex p̄te. et. c. referente
ergo vltra illos casus videntur
iura phibere: quā non permittit̄
tūc casibus illis ergo in reliq̄s
phibentur. ar. c. nome. de p̄s
sumptione: quā si in vno cōcē
ditur in reliquo negatur. dic. l.
cū ita legatum. ff. de condi. et
mon. et. l. cum lex. ff. de legi. r. sic
p̄r cōsequens peccat. quā con
tra legē phibitūā facit. ar. c. ij
be maio. et obedi. in v. dūtay
at p̄ doc. Cogita si bene dico in
cōsciencia tua. et quādo celebris
si celebras p̄pter casum nece
sitat̄is aut cupiditatis. quā de
us est. desup̄ cuncta cognoscens
et corā cuius tribunali stare de
bebis in suo tremendo iudicō. c.
p̄. de re iudi. li. vi. **I**sta dico p̄
pter nōnullos quī passim nō ve
rentur duas missas in die cele
brare nō attendētes q̄ vbi necē
tas p̄r alios si. bleuari potest nō
debent duas missas in die cele
brare. vt no. in dic. c. cōsulūstī
et in. c. nō et in alijs iurib⁹ sup̄

allegatis

¶ Decimōctauo **Q**uero ā mis
sa sit de hōis canonicis **R**espon
detur s̄m glo. sup̄ verbo fructum
labiorum tuorum. in dic. clemē.
viii. de cele. mis. q̄ nō: sed be
ne est de officijs. et sic bene in
fertur q̄ appellacōne officiorum
continetur missa et nō appella
cōne horarū canonicarū. patet
quā **E**p̄i de hōnestate solum te
nentur ad missas dicendas vel
āudiendas. c. si. de priu. li. vi.
sed ad horas canonicas tenent̄
nō solum de hōnestate sed etiā
de necessitate. et ita tenet **G**uil.
Paulus et **S**tepha. idem faten
t̄ et dicunt cum glo. p̄alle. q̄
interdum distibucōes in eccle
sijs fiūt aut statuuntur ita p̄o
missa sicut p̄o alijs hōis cano
nicis et ad hoc facit clemē. viii
ca de reli. et venera. sanctorū r̄.
Sed vide si **E**p̄i negligant mis
sas dicere. tūc peccant et puniti
possunt si hoc ex cōtemptu agāt
vt no. p̄ glo. r̄ doc. in. c. si quis
aut legare dotē

¶ Decimonono. **P**one q̄ cletis
cus beneficiatus nō veniat ad
eccliam et nō vult stare in choro
et interesse diuinis officijs. et si
est ibi dedignatur cantare aut
os ap̄ire cum alijs officiantib⁹
quasi existimet hoc ad dedecus
et vituperiū et quadam elacione
inflatus q̄uis promptus sit di
stribucōnes r̄ redditus bñficorū

nedū capere sed rapere. et quā po-
tius interest diuinis officiis. ut
ipsas distribuōnes nō pdat et
redditus q̄ nostro officio. et q̄t
sunt si nō sentiret distribuōes
nō poneret pedem in ecclā. An ta-
lis possit cōpelli ad officium
vna cū alijs. Respondetur q̄ sic
et preferā si dieb⁹ solemib⁹ ab-
sens fuerit quib⁹ maxime bene-
ficiati a suis beneficijs abesse nō
debent. p̄mo tales absentes pos-
sunt tūenno a cōione suspendi
ut in. c. Si quis in cleo. vij. q. 1.
i. de cose. dist. i. Si quis eam
d̄t tex. in dic. c. Si quis. Q̄ cle-
ricus nō d̄z eē ab ecclā p̄ tres eb-
domadas. p̄ hoc faciūt ea q̄ no.
in rubro et nigro de cle. nō resi.
et. c. puenit. de appel. et dū sūt
in ecclā beneficiati d̄nt eā officia
re videlicet cantando et alia fa-
ciendo cum alijs officiantib⁹. Et
si nolunt p̄missa facere poterunt
ad hoc cōpelli ea rācōe quia eo a-
nimo et intencōne danē reddi-
tus et distribuōes ut opas su-
as prestare debeāt hoc est diui-
na officia legere et cantare. ar. c.
significatū. de p̄ben. et. c. dispen-
diosam de rescriptis. li. vi. nam
sic operando pensū seruitutis sue
psoluit clericus. ut mādāt tex.
noster in dic. cle. i. et. c. dolētes
de cele. mis. et si nō velit ita face-
re et pseueraret in sua inobediē-
tia et p̄tinacia si ecclā aut benefi-
ciū careat debito suo et officijs

diuinis poterit p̄uati. ut in. c.
puenit et. c. t. e. eadē. p̄ totum de
cle. nō resi. nā beneficiū cōfertur
eo animo ut in eo fiant residēcia
et diuina officia p̄pter que bene-
ficiū fundatū et dotatum est ce-
lebretur. c. relati. et. c. q̄ nōnulli
de clericis nō residentib⁹. Et de
hoc vltio s̄visū est aliquid in. q.
que incipit. Qui ad has horas
teneatur.

Dicesimo. Quia de viris ec-
clesiasticis est dictū hucusq̄. **Dz**
quid de monialib⁹ l̄atis an pos-
sint alta voce et solemniter diuina
officia celebrare. diuissis aliquo-
rum opinionib⁹ cōsiderata. c. sue-
tudine vniuersalis ecclāe breuif.
Et quā in benedictione dicunt
alique aliquē ordinem recipere nā
alique ex eis dyacomisse appellā-
tur et ordinem recipiūt in bene-
dictione. c. dyacomissa et ibi no.
p̄ glo. et Archi. xxvij. q. i. Ita-
men cōdo et si nō sit de septē ordi-
nibus ecclāe s̄m. Immo. de quib⁹
septem ordinib⁹ habetur in. c.
pbr. et capitulis sequētib⁹ xxij
dist. Attamen talis status suffi-
cit ad diuina officia dicenda. et
quīs talis dyacomissa quā nos
abbatissā appellam⁹ legat ome-
liā vel euangelium in matutino
q̄d ex causa deuocōis et in cōsola-
cionē sexus feminei ab ecclā cōce-
dit quīs quidā dicāt q̄ i p̄tib⁹
Itaque dyacomisse nō hēant n̄ tū
dicūt. D̄ns vobiscū: s̄ loco illi⁹

dicere debent. **D**ñe exaudi orationem meam. sicut faciunt layci put dixi in. q. que incipit **Q**ueto an excommunicatus Item nec euangelium legunt in missa nec altari ministrant. ut in dic. iurisibus in principio allegatis. de coha. cle. et muli. c. i. quis male seruetur et ideo male

Vicesimo primo **Q**ueto quia dictum est supra de eo qui habet beneficium quod teneat dicere has horas. **R**ed quid si habeat plura beneficia an teneatur has horas canonicas pluries dicere **R**espondetur quod prima facie videtur dicendum quod sic: quia onus debet correspondere emolumento. vij. q. ij. caritatem. et. vij. q. i. aduersitas. ille ergo qui duplex beneficium habet duplici onere grauati debet. et utriusque beneficii onera subire. ar. c. cum capella. de priu. et ubi capiat quis emolumentum ibi seruiat. et si in utroque capiat in utroque debet seruire. ar. no. in. c. significatum de pbe. quia recipiendo beneficium primum et secundum videtur se obligasse velle subire onera utriusque: si inter cetera onera beneficiorum que habeat quodlibet beneficium est quod dicatur officium et propterea dicitur dare beneficium. c. si de rescrip. li. vi. et de ista obligatione quod contrahitur vide. sup. in. q. que incipit **Q**ueto primo quod sint etc. **R**es legitur quippe quod non est fer-

tendus qui lucrum amplectitur onus autem subire recusat. l. vni. f. ij. c. de cadu. tol. **C**onueniens iustum et equum est ut postquam ex utroque habeat consolationem et fructum percipit et locum occupat et ea intentione collata sunt sibi beneficia ut in eis in diuinis seruiant. c. relatum de cle. no. rescrip. merito debet duplex onus subire si duo beneficia habeat videlicet horas canonicas pluries dicendo pro utroque beneficio. ut sic inueniatur princeps passionum sicut est princeps consolationum. c. i. de sepul. **S**olutio quibus premissa argumenta prestingant et videantur concludere attamen in contrarium se habet generalis consuetudo et tam ecclesia quam **P**apa et **C**ardinales et ceteri sciunt et patiuntur ergo hoc pro lege videtur tenendum quod autem sit bonum vel malum vel aut deo gratum vel ingratum cogita. **E**t dicit aliqui quod si confertur beneficium unum unum aliud habenti pro eo: quia sit collatio talis que sapit dispensationem ut possit esse pro ualidis in beneficiis cum quodlibet beneficium reuerentiam requirit. ut in. c. si gratiosi. de rescrip. li. vi. videtur etiam dispensari in quodammodo nam ut tamen semel horas dicat **R**es ista tamen non placet inquit licet ecclesia vel **P**apa patiat non tamen debet dispensatum ar. c. cum iam dudum de pbe. i. fine. et ibi glosa bona et no. in dic. c. omnis **P**ossit eorum ratio habere locum: ubi beneficia essent

tenuissima: q̄ tunc quis p̄t esse
pluralis ex dispensacōe q̄ adest
necessitas vel utilitas. c. exposu-
isti. de p̄ben. et. c. viuo. xij. r̄c. n̄
nā videt̄ esse satis in honestum
vt q̄ postq̄ habet quis sufficiē-
tā vite in b̄nificijs iur. c. de mōa
chis de p̄be. nō det̄ pl̄ vlt̄ appe-
tere et pluralis esse in beneficijs
q̄d a iure reprobat̄. c. cū iā dudū
de p̄ben. et. c. cū eccl̄astice de ex-
cep. et. c. quia nōnulli de cle. nō
refi. iura sūt vulgaria et cōside-
ra q̄ quicquid sup̄ est vlt̄ vidūm
et vlt̄ itū ipsi clerico hoc totū est
pauperū et nō suū. c. qm̄. xvi. q̄
i. et Archidi. in. c. p̄nt̄. de offico
ordinarj et in glo. que no. quib̄
b̄ casib̄ facit fructus suos. r̄ ā
p̄ssit de eis testari r̄ ibi tenet̄ q̄
clericus simplex b̄nificatus pote-
rit testari: sed secus si habeat be-
nificiū administracōne habens
amexā vt puta curā animarū ad
hoc faci. c. relati. de testa. e. l. ij
p̄terea iā nō est ferēd̄ vn̄ qui
ab vxore dote; recepiss̄ et onera
matrimonij subire recusaret eti-
am si dos ess̄ tenuis. c. horrend̄
xxxij. q̄. viij. et si nō habeat ad
sufficiētiā debet ex honesto ar-
tificio lo vidū sibi querere vt no-
tatur in. c. clericus vidū. xā. di.
et ponat̄ q̄ quis multas vxores
pos̄t acipe et ab oib̄ dotē reape-
re vel al̄s ess̄ plurib̄ obligatus
nōne deberet omnib̄ emolime-
ta ministrare aut alimenta et o-

miū illatū onus subire et omnib̄
satisfacere certe sic. ar. p̄dic. i. i. i.
um. hoc namq̄ dicit̄ racō natu-
ralis de qua in regula qui sentit
cōmodū. de regu. iur. li. vi. cū fu-
is cōcordāchis. ita et in casu nō
dēmus dicere vt post plures vx-
ores idest eccl̄as et beneficia ha-
bet r̄ dotem ab omnib̄ ipsi et ec-
clesijs vel b̄nificijs idest reddit̄
et emolumenta p̄cipit r̄ p̄ pluri-
bus est obligatus omnib̄s i di-
uini seruire tenet̄ ac satisfacere
r̄ p̄ hoc faciūt nō in dic. c. cle-
ricus vidū. xā. dist. r̄ vide q̄ dixi
sup̄ in. q̄. q̄ inapit. **Quero** q̄d si
de clericis. **Insup** pone q̄ tu eēs
obligatus diuersis creditoribus
vt puta vni. x. alterū in alijs de cē
nā soluēdo vni suā decē nō p̄p̄t
hoc ab alio creditore vni ca p̄ cā
solucōe facta vni dūtaxat ab al-
tero creditore de ill̄ decē eris libe-
ratus q̄ nō sūt correi deb̄ di vel
credēdi vt melius itelligat s̄ q̄
libet de p̄ ser separati est credi-
tor et quilibet de p̄ ser separati d̄
habere sua decem. **Ita** r̄ in casu
nostro quodlibet beneficiū de-
bet velut creditori a clerico pen-
sum suum idest debitum recipere
vt sentit textus ibi pensum.
r̄c. et facit capitulum eam te de
iur̄ iurando. ff. de consti. i. pecu-
nia. l. si vero mihi. ff. de solucō-
nibus. l. vero procuratori. s̄. p̄. i. i.
mo. **Nam** sunt tot obligaciones
quot res. et ideo esse debent tot

Solucones .l. scire. ff. de v. obli.

Actū vt dixi cōtrariū seruiatur
ita regio decisū p sc̄m Thomā in
quotli. suo secundū q̄ Zab. ip̄
sū recitat dicentē q̄ sufficit cleri
co plura beneficia haberi q̄ suū
officiū semel dicat. et ita de fa
cto seruiatur vt dixi. nescio tamē
in seculo alio aut futuro si rep̄ti
am ita seruiatur vt dicitur. cogita
in cōsciēcia tua si bñ dico.

Vicesimosecūdo **Q**uero pp̄
supius dicta q̄ si in duab⁹ ecclē
sijs in quib⁹ est beneficiatus si
unt diuersa officia cui⁹ ecclē of
ficiū debeat dicere. R̄ndetur fm̄
sc̄m Tho. quē recitat Zaba. in
hoc nō. c. et in cōmento siue repe
titiōne quā sup eo fecit. Idē nāq̄
Zaba. fuit homo optim⁹ necnō
canonū monarcha. multa quī
dem iuris canonici cōmentaria
cōpilauit. tandē Cardinalis flo
rentiē effectus Florentin⁹ nūcu
pabatur ob suā virtutū flore
necnō sciēcie pfunditatē ad cui
us fidem videntes eū attestari
ua'ent. ad idē testimonium
eius secundo loco cōmentaria ac
cedāt cui⁹ pfecto nomē de Zab
barellis Franciscus erat. Dicunt
ergo ipsi. S. Tho. et Zab. q̄ di
cet officii illius ecclē in qua ha
bet maiore gradū ⁊ dignitatem
vtputa: q̄ mona ecclā est p̄posi
tus vel archip̄sbyter. in alia vō
simplex canonici s̄ quis p̄bēda
canonialis sit pinguior **E**go v

to in hac q̄. puto aliter dicendū
sic distingnēdo aut in nullo bñ
ficiōū residet et tūc p̄cedit op̄io
S. Tho. et Zab. aut residet in
maiori bñficio quīs sit minoris
redditus et tūc debet sequi mo
res ⁊ ritū illius ecclē in qua resi
det et cōcordet se cū alijs officia
tibus in ipsa ecclā. ar. cle. fina.
de cele. mis. vbi dicitur q̄ clerici
debeant cōformare se in officio
cū hijs cū quib⁹ moratur. Item
et eodē modo dic si in maiori be
neficio resideat ad hoc etiā vt scā
dalū euitetur. c. nihil. de p̄sum.
et maxime q̄ scandalū euitādū
est in diuinis officijs. vt p̄bāt
in. c. finali. xij. dist. et p. xi. dis.
in hijs. Si vero ad partem velit
officiū alterius ecclē in qua non
residet dicere hoc potest. et laudo
talem virū: q̄ tūc vtriq̄ bñficio
in officio satisfaciūt. Sed quis ē
hic homo pfecto mirabilia faci
et i vita sua et nescio si sibi istū
est muētus

Vicesimotercō **Q**uero an cle
ricus non deuote horas suas le
gēs vel aliquid omittēs vtputa
sincopando aut vba nō pferēdo
recte peccet. ⁊ si sic venialiter an
mōdū R̄ndetur fm̄ Inno. ⁊ a
lios doc. ⁊ p Zab. in nō. c. et la
tius in. c. dolētes de ce. mis. ⁊ in
dic. cle. vni. eo. ti. q̄ q̄ ex p̄posi
to volūtario vel malicōso nō de
uote horas d̄t aut aliqd ex eis o
mittat vel ad hoc op̄tā dat puta

inmiscendo fabulas et in eis po-
nendo ille peccat mortaliter. q̄a
opus dei minus legitime et mi-
nus accurate facit et ideo p̄ nō
dīdo et nō factō habet. c. ex t̄io
re. de regu. iur. **Di** vero est negli-
gēcia leuis que nō venit ex pro-
posito sed p̄pter volūtātē ad cogi-
tandū fatigatus nimū longā le-
ctiōne siue deuictus somno talis
peccat venialiter. ar. c. quab. et
c. quā aliud. xxv. di. et est r̄cō
vt scribit p̄ **Benē**. **C**or hōis est
mobilius omni re mobili et non
est adeo fortis homo q̄ tales co-
gitaōnes possit vitare. et ideo cū
accēdit ad orādū accedat ea bō
intencōe et p̄testacōe mētali vt
talis eius intencō sit semp̄ velle
deuote q̄uis aliquid aliud d̄in-
gat cogitare qm̄ si in p̄secutiōne
nimis ad alia rapiat nihilomi-
nus semp̄ in p̄ma intencōe cens-
sebit p̄seuerare ar. eoz. que no-
m. c. maiores. de bāptis. nisi eēt
tanta negociacō ā digressiō q̄ o-
nis eius intencō p̄reat et tūc h̄e-
at locū quod scribit **Cipriā** in
li. de oracōe d̄m̄ca dīcēs. Quō
postulās a deo te exaudiū cū te
ip̄sū n̄ exaudias **Et** alibi. Popū-
lus hic labijs me honozat cor au-
tē eius lōge a me est. **Mat.** xv.
capitulo et notatur p̄ **Paulum**
Guilhelmū Zenselmū **Stepha-**
et Imob. de p̄missis in dic. di. i.
dicūt q̄ ipsi de d̄ores q̄ q̄n fati-
gatus est nimū lōgā lōe quod

tūc p̄t causa recreacōis ec̄ia; exi-
re sed caueat ne nimū frequen-
ter nec sit lōga mora in exitu. s̄
cūto redeat ad officiū et istud stu-
deat deuote pagere et tales cogi-
taōnes distrahetes a se remoue-
re q̄uis pluries relabat q̄ dicit
q̄ p̄m̄i motus nō sūt in p̄tate
hōis. **I**deo oportet hominē eē fo-
tem et benevigilantē cū dyabo-
lus semp̄ q̄rat suis astucijs suū
p̄positū et opus d̄iūmū p̄turbaē
sicut legimus de monacho quī p̄
dyabolū ab officiō distrahebatur
et beatus **Benedictus** demonez
vidit in quadā carta cogitaō-
nes monachi scribentē et dū nō
ess̄ plus de carta demon eā posu-
it ad dentes vt eam extenderet
sicut faciunt cerdones de coreo et
ecce dum nimium traheret car-
ta fracta decidit de capite ad mu-
tū et seip̄sum percussit quē san-
ctus **Benedictus** videns subtrā-
xit et deinde admonuit mōachū
vt cor suū poneret iugiter ad
officiū et ad deum et ita factū
est et monachus liberatus fuit.
Debet enim quisq̄ clericus ho-
ras suas nō cum sinopa vt cur-
tendo aut festinanter sed assidū
et p̄detentim p̄sertim in me-
dio cuiuslibet versiculi psalmo-
rum debitam faciēdo differen-
tiam inter solempne et feriale
officiū reuerenter persoluerē
vt in dic. iurib. et late legitur in
decreto facto in cōsilio **Basilien**

posito sub Rubū. de cul. diuī. qd
quidem decretū velut sādissimū
debet apud clericos esse vt sciāt
eius tenorē et cū qua grauitate et
modestia atq; sanātimonia det
suas psoluere horas

Vicesimo quāto **Quero** si cle
ricus recedat ante finē officij an
debeat habere distribuōes quo
tidianas. **R**espōdetur q; nō si
nō subsit cā eūdi aut aliud im
pedimentū de quo debet credi v
bo suo: q; agit de anima et de cō
sciencia ipsius et hoc cōsistit in so
lo animo ipsius: q; forte fatigā
tus longa lectione exijt cā recre
tionis vt s. in p. p. q. didū ē
et hoc sit verū etiam si non possit
plene pbari. ad hoc. c. significasti.
de homin. et. c. vt. c. de ele.
li. vi. in glo. penul. melius in s.
alie insti. de acti. de hoc glo. sup
v. si est ita in dic. c. significasti.
Poss. tñ impedimentū nō ē in
tūsecū et pabile sed ego vidi
statutū in quibusdam ecclesijs
vbi solū verbo canonici asserētis
impedimentū creditur et **De**
nempe clericus vsq; ad finē offi
cij pseuerare. **Q**ui em pseuera
uerit hic saluus erit. exēplo ope
rarij qui vsq; in finē in vinea do
mini. idest in ecclā et in officio la
borauit mercedē pletorij habu
it. et ideo notāter dicit tex. n. p.
sum seruitutis sue persoluat. qd
verū nō ē qā hoc ppositō. p. ad
iūda verba denotat cōtinuatio

nem et pseueranciā tēporis vide
licet a principio vsq; ad mediū et
finem et no. in. c. si cōstituerit. de
accu. ibi in v. pnotauit. et. et hoc
p archidia. in. c. cōtumacia. de
here. li. vi. sup. vbo per armū. et
ff. de verbo. signi. l. urbana per
notare. et sic merito recedes abs
q; iusta causa carere debet distri
bucione quotidiana. vt inquit
glo. sup. verbo exeūdo in dic. cle.
om. de cele. mis. et idē sēt **Guil**
hel. et **Stepha.** allegātes. c. vni
cū de clericis nō resi. et. c. i. de iu.
cū multis fibib. **Z**en. dicit q;
nō valet statutū q; interessens
vna hora habeat integras distri
bucōes si in alijs absens sit et be
ne dicit quā statutū venit ad
diminuocōnem cultus diuini. p
mo videmus q; layci ex precep
to ecclesie maxime diebus domi
nicis debent vsq; ad finem mis
se stare in ecclesia. de consecra.
dist. i. missas et ca. sequenti **E**
go fortius dicam de clericis qui
ex debito et ex precepto tenentur
ad horas et ad diuinum officium
persoluendum vt dictū est in
questi. precedenti. **S**ed vbi abs
non essent aut non darentur
in ecclesia d. distribuōes **I**te de
bent arbitrio iudicis puniri et
compelli vt persoluant. vt in
dicta questiōne dixi. **E**t questi
one sequenti etiam dicitur ali
quid

Vicesimo quāto **Quero** quid

si aliquē versū psalmi vel ipsum
psalmū omittat. An debeat a ca-
pite incipere. Rūdetur q̄ nō scdm
Immo. Osti. et Jo. An. in dic. c.
dolentes. ne forte scandalum in
choꝝ faciāt a quo p̄cauendū est
vt inquit Grego. vt in c. nihil
de p̄scrip. et hoc q̄n ex leuī causa
seu negligēcia p̄cederet attra-
men venialiter peccant et tanq̄
de veniali penitere debent. dicūt
ipsi doctores et p̄t eē ratio. quia
p̄mī motus nō sūt in potestate
hōis. Item q̄ nil est mobili⁹ cor-
de hōis. vt plene dictū est supra
in. q. que incipit. Quero an cle-
ricus non deuote legens r̄c. De-
cus si affectata est negligēcia.
quia tūc mortaliter peccaret. vt
in dic. q. habetur et debet ad p̄-
tem postea officio expleto quod
omissum est recuperare. Ac eodez
modo si magnā p̄tem psalmoꝝ
vel lectioꝝ aut laudes omisit
ser. Ita cōsulant Joh. An. De
huic dicto obstare videtur dictū
Ihermie p̄phete dicētis. xliij. c.
q̄ est maledictus homo qui facit
opus dei negligenter. Item etiā
aliud quod supra dictum est in
q̄sti. eadem q̄ quis p̄t cōpelli ad
dicendum hōtas. p̄mo etiā pec-
censurā eccl̄asticā que nō fertur
nisi pro mortali peccatō. c. nostro
xi. q. iij. et sic videtur eē sub pre-
cepto. et ideo est necesse vt obe-
diatur. c. qd̄ p̄cipitur. xliij. q. i.
et facit p̄dic. cle. i. de cele. missa.

ibi in verbo i puritate & sciēcie at
q̄ deuotione. Quō ergo poterit
esse deuotio vbi adest negligē-
cia & si in loco deuotionis intrat
negligēcia videtur eē in pecca-
to mortali. quia nō facit clericus
id qd̄ p̄cipit lex. et sic est contra
opinionē dictōꝝ doctōꝝ. Pro so-
lutione p̄dictōꝝ doctōꝝ. dic q̄
illa cōtraria intelligi debent. & e-
accurata et desidiōsa negligēcia
nō autē de leuī que prouenit ex
nimia occupacōe aut somno q̄
tūc venialiter et nō mortalit̄ pec-
cat. Ita dicūt ipsi doctores i dic.
c. dolentes. & in dic. cle. i. qm̄ de.
at q̄ eius tenore debet ipsi cleri-
ci legere vna cū dic. c. dolentes & de
creto Basilienſi posito sub rubri-
ca de diuino cultu. vide ad p̄mis-
sa dic. q. que incipit. An clericus
nō deuote r̄c. Et ideo q̄ nō mor-
taliter peccat facit tex. in dō. c.
dolentes ibi dū dicit in quantū
deus dederit quasi dicat q̄ durū
est ponere hoc p̄ceptū sed reliqui-
tur gr̄e dei quia eccl̄a nō det mit-
tere laqueū alicui sed graui one-
re aliquem p̄ suā cōstitucōne ag-
grauere p̄sertim in hys que sūt
p̄m naturam possibilis quia p̄-
mī motus r̄c. & q̄ cor hominis.
r̄c vt in dic. q. et iō dēt intelli-
gi nō de leuī sed de affectata ne-
gligēcia que est ad peccatū mor-
tale. Item etiā q̄ lex loq̄tur
de omissione hōrarū que ē ad pec-
catū mortale vt in dās iurib⁹ nō

aut in omissione versus vel psal-
mi et ideo ad hoc non debet fieri ex-
tensio. ar. l. si minor. ff. de verbo.
obliga. et. c. susceptum de rescrip.
li. vi. et illa est communis opi-
nio doctorum.

Vicesimosexto. **Quero** quid
si clericus dum est in officio non in-
telligit ea que legit an per cathe-
spondetur sibi. **Imo** quod non. et i-
dic. c. dolentes. **Ego** in hoc disti-
guo taliter. **Aut** ipse clericus dum
horas suas legit solus vel cum a-
lijs legit et dum audire etiam debet
alios legentes dat opera; ita quod
non intelligit quia mens ex affe-
ctata negligentia et longa vaga-
tione totaliter vagatur a bono
propósito quia tunc peccat morta-
liter quia dicitur textus clerici. i. quod in puri-
tate conscientie animique deuotione
debet officium quibus persolvere. **Aut**
hoc procedit ex leui negligentia
et tunc tamquam de veniali peccato
penitere debet. c. qualis. xxv. q.
vi. et hunc concordat ea que dixi
supra in. q. pxi. pte. **Aut** hoc p-
uenit ex ignorantia et imbecilli-
tate intellectus ut quod est illi tunc
multum et peccat opi. **Imo** hoc
modo declarata et intellige quod non
peccat dum non scire studeat et ha-
beat cor suum ad deum et deuote
legat et psallat. sibi gratiam sibi a
deo datam. p hoc facit dictum Au-
gustini in. c. sedulo. xxxviij. di.
Ide dico de laicis qui dum inter-
sunt diuinis officijs non intelli-

gunt ea que ibi leguntur et cantan-
tur licet audiant ipsos clericos
cantantes psallentes et legentes.
Na ut non per seipsum in dco. c. do-
lentes. et tangitur etiam per moder-
nos doctores in dca. cle. i. dnt ta-
men laici esse sub silencio et ora-
re deum. ut officium quod celebra-
t sibi et alijs proficit ad salutem et de-
uote in ecclesia stare. argumento
notato in. c. i. de vita et honesta-
te clericorum.

Vicesimosextimo. **Quero** ut
tertius ut me clariorem faciam qua
dixi si non multum est laicus cle-
ricus non peccat an propter impi-
etiam seu ignorantiam sit deponendus.
Respondetur sibi Augustinum in li-
de catheziz adis rudibus. **Gracianum** in. c. sedulo. xxxviij.
dist. ubi dicit quod scolasticum non dnt
contempnere humilitate imbu-
tas christianam quos cognouerunt
magis moerum quam verborum amplius
deuitare et post pauca verba in-
fert hoc vult textus ita ei non iride-
bunt. **Si** aliquos antistites et mi-
nistros ecclesie forte animadu-
terunt vel cum barbarissimis et soleo-
cismis proferre vel ea verba que
pnuant non intelligunt perturbateque
distinguunt. i. non pudati legent azi-
atim postea sequuntur in textus non qua
illa minime corrigenda sunt quasi
dicat primo sunt corrigenda et
ita operandum ut addiscant et hoc
illa ratione ut sentit ibi textus. cum
glosa. quia magis asideranda est

mens q̄ verba. ⁊ huic cōcordat
c. marchion. i. q. ij. c. ex lūs. de
spō. Corde em̄ casto mēteq; pia
et vigili secundū grāciam sibi a
deo datam debet deo seruire. vt
dixi m. q. precedēt q̄ deus non
tantū opus aut vōcē q̄ntū affec
tu cōsiderat. Nam facit vt vox a
deo exaudiat et opus remunera
bile sit vt no. in dic. c. sedulo. et
q̄uis opus sit bonū si affectus
p̄cauus nullū inde debetur p̄mi
um ar. eozū que nō. in. ca. non
mediocriter de se. di. v. et est
tex. Hieronimi tractatus p̄ Gra
anū in decre. v. q. nō tm̄ ore sed
corde deus est orand⁹. q̄ meli⁹
or est. v. psalmozū decātatio in
cordis puritate at serēitate et
spiritali hylaritate q̄ tot⁹ psal
terij modulacō cū cordis anxie
tate atq; tristitia: q̄ de⁹ nō flet
tatur dulcedine verborū vt homo
et ideo exp̄sse videtur q̄ q̄uis
clericus sit impit⁹ aut ignar⁹
nō tamē est deponendus vt no.
ilare. glo. ij. in dic. c. sedulo. ⁊
tamē ita agendū est vt studeāt
scire melius nec eos debz pude
re adiscere. Cathone dicēte. In
strue preceptis animū nec disce
re cesses. Nam sine doctrina vi
ta est q̄si mortis ymago. et sene
ca inquit. Nulla etas sera est ad
adiscendū. Et alibi optima nor
ma viuendi est cupiditas adil
cendi. et int̄llige sane q̄ p̄ter
impiciām quis nō est deponēd⁹

nisi impiciā siue ignorāciā esset
intollerabilis: q̄ tūc secus esset
vt i. c. si. de eta. et q. ordi. Decla
ro ap̄cius p̄dicta et materiam se
cūdum qd̄ mihi videtur. Aliquā
do quis nō erit pitus ad vnū be
neficiū puta habens curā ami
marū et q̄uis veniat ab illa de
ponendus nō tamen est ab alio
beneficiō simplicia deponend⁹ ad
qd̄ forte sufficiens redditur. Et
sic hoc verbū deponend⁹. nō est
amare sumendū vt a quocunq;
beneficiō veniat deponendus. et
ido de tali beneficiō quo dign⁹
sit erit sibi p̄uidēdum ea ratio
ne ne cogatur in obprobriū mē
dicare. ⁊c. et det per eum qui or
dinauit ipsū sustentati in odiū
sui qui p̄mouit indignum ⁊ ad
hereditatem d̄m̄ elegit minus p̄
doneū nisi iste taliter p̄motus
de sua vel etiā paterna heredita
te possit se sustentare. ar. c. eorum
q̄ no. in. c. ep̄s si alique. et. c. cū
fm̄ de p̄ben. ⁊ tūc viuat de fa
cultatib⁹ suis ⁊ adiscē q̄rat ymo
cōpellat si b̄nificiū det ⁊ postea
cātate digne poterit illd̄ psalmi
ste Dominus pars hereditatis
mee tu es qui restitues heredi
tatem meam mihi habentur v̄
ba hęc in dic. ca. cū secundū
atq; etiā illud dicere poterit.
portio mea est dominus in terrā
viuentium. de hoc vide questi.
que incipit. Quero an pro eo
⁊c.

Vicesimo octavo. Quero qd
si clericus dimittat horas cano-
nicas dicere pro eo qd nō habet
breuiariū an si dixerit alias ho-
ras scz. crucis. trinitatis. scti spi-
ritus. virginis Marie. vel ora-
tionē dñicam. scz. Pater noster
aut alias oratiūculas possit recō-
pensare vt sic nō sit excoicatus.
Respondetur s̄m Raymūdū qd
sic. et tūc non peccat mortaliter.
Ego vero in hac. q. sic puto eē di-
stinguendū et dicendū. aut lo-
quitur de eo qui potest puidere
sibi de libro p officio dicēdo utpu-
ta quia potens est ad emendum
breuiariū. vel ad faciendum sibi
scribi. vel qd est in loco vbi ē ec-
clesia habens libros p horas di-
cedendis et nō puidet et tunc in-
culpa est. et peccat mortaliter qd
nō satisfiat obligatiōi ad quā
est astrictus nec p satisfaciendo
diligentiā adhibet. vñ nō est li-
beratus. ar. notā. m. l. q. re. ff. si
cer. pe. Quid aliud est dicendū
de tali nisi quia tanq̄ defidiosus
et morosus venit dampnāus.
p hoc facit regula mōra sua. de
regu. iur. li. vi. nec admittat si ve-
lit illā excusatiōnē facere qd loco
horaz diat in recompensam at s
oratiōes quia aliud p alio in-
uato creditore solu nō potest p-
ferim vbi facultas soluendi ad
est vt scribit Paulus iurist. cōsul-
tus m. l. ij. ff. si cer. pe. postq̄ em
p obligatiōnē factā siue cōtractā

in suscepōne ordinis vel bñficij
obligatus ad ipsas horas extat
de q̄ obligatiōe dixi sup̄ m. q. q̄
incipit. **Quero p̄mo. Et ex quo**
capite descendat obligatiō ibi
vide m. q. alia eam sequenti. Igi-
tur ipsas horas psoluat q̄a hoc
dat obligatiō et forma cōstitu-
tiōnis ecclē. Et in forma solutiō
ipsarū horarū fieri debet si debet
diā liberatus ar. Insti. quā. mo.
tol. obli. in p̄in. vbi diat text⁹
qd solutiōe eius quod debet tolli
tur omnis obligatiō. et alibi did-
tur qd pmissiō tollitur solutiōne
eius qd pmissum est. ar. nō. m.
c. ad n̄am. e. l. ij. de iur. iur. l.
i. et m. l. pmissiōe. ff. cōstitutio. ff.
de cōstit. p̄ci. et m. l. ratiōe libe-
ratus. ff. quā patus est. ff. quib⁹
mo. pig. vel. p̄p. sol. Nā qñ ip̄e
clericus pmouet ad sacros ordi-
nes vel beneficia recipit resultat
ista obligatiō vt ad horas tenea-
tur et ad hoc se videt obligare in
gnam ad oīa que iuris disposi-
tiō diat ratiōe ordinis vel bene-
ficij suscepti. quia qui vult ante-
cedens. velle d̄z. r. sequēs neces-
sariū ad illud. c. p̄terea. de offi.
dele. et. l. ad legatū. ff. de pau. et
vide in dic. q. i. Aut nō sibi pui-
dere de libris p̄t. utputa qd ē in-
carceratus vel in via sine breuiā-
tiō spoliatus nec h̄t vnde possit
h̄t recurū p officio suo legendo
et tūc talis est excusatus dicēdo
cas oratiōes ⁊ psalmos q̄s scit

et potest. et hoc modo crederet compensacionem admittendam. **D**3. confu-
lo si potest beneficiatus officium omis-
siu repetere quod ulud repetat et con-
sulte operabitur exemplo debitoris
qui licet in termino suo credito-
ri non possit satisfacere. nihilomi-
nus non dicitur esse liberatus pro-
pter hoc. immo ipso pueniente ad
pinguiorem fortunam et ad facili-
tatem soluendi tunc soluere tenetur
creditori suo. que propter egesta-
tem et impossibilitatem sui debito-
ris oportuit habere pacientiam.
ar. no. m. c. odardus de soluti.
et ibi glo. et in. q. is qui. ff. de
cessi. bo. conuicta. l. i. C. eo. ti.
Nam deus est creditor cui debet
ut in hoc. c. non dicitur ibi pen-
sui seruitutis remissi esset tanta me-
tuitudo ut inquit hosti. quod ipse re-
dicere non possit tunc debet sibi im-
poni penitentia quasi impossibili-
le foret ipsum posse redicere. ar. ff.
de re. iu. impossibiliu. et de pact.
c. si. **E**t hoc opinio ut dicitur immo.
placuit multis: sed dicitur ipse quod si
non rediat dummodo de peccato om-
missionis sibi imponatur peni-
tentia sufficiat ut sic penitentia
liter agat in quo deliquit. **C**re-
do quod bene faciet ut consulat con-
fessorem patrum: quod bonarum mentium
est ibi timere culpam ubi timore non est
c. in. de obs. ieiun. **E**t si neccitas
ut puta infirmitas allegatur vi-
deat bene qualis sit ista neccita-
tas omittendi horas confessionis: qua

deus non debet esse detrioris con-
dicionis quam homo creditor cui ipse
homo tanquam eius creatura serui-
re tenetur et debitum suum super
iudicia iustificationis persolvere
ut dicitur textus noster in si. sui. **I**sta
dixi propter nonnullos qui non
verentur prelaturas et beneficia re-
tinere et propter quemcumque casum
etiam leuem omittunt officium ad
quod obligantur ratione beneficii. ut
c. si. de rescrip. in vi. aut modi-
ca infirmitate continua aut inter-
pellata et contra hoc facit. l. q. si
-ff. de re. iudi. quod talis non excu-
sabitur ab officio ut inquit hosti.
non aduens quod hoc est de precep-
to cum ex hereditate christi viuatur ut
in. c. cum sim de preben. et honore et
omnimoda reuerentiam ab homini-
bus assequatur propter et dignitatem
ut non. m. c. de multa et pro toto de
preben. **E**t ideo pro toto et tantis ho-
nis non deberet clericum horis omis-
sis etiam ex quacumque neccitate tunc
repetere propterea: quod est. o. quod quis
sit in carceribus non perdit fructus
beneficiorum suorum et si illos perdidit
set sibi petit actio ad recupera-
ndum: quia privilegium spoliati
latissimum est. ut in toto ti. de
cau. possessi. et prope. et in toto ti.
de restituti. spolia. in decretali et
in v. modo sicut potest fructus
recupere et eos petere quare non
debet ita officium omissum etiam
in casu neccitatis ut super persol-
uere. nam postquam sentit commodum

sendat r onus r ppe hoc faciut
 ea q no. in regula q sentit de re-
 gulis iuris in vi. r vide q s dixi
 in. q. q incipit **Quo** r se qnt r
 ubi plene fut nonnulli q conatur
 sibi potius emere libros legales
 vel iuris canonici aut eqs vestes
 r splendidos alios ortus q brui
 ariu ymo et si illud habet dedig-
 natur ad manus reape et filia.
 qd qntu sit ab hoiabile vide qd
 dicit **Stephan** p in. c. vesti. n
 ta ecclie. de conse. di. i. r in d. cle.
 vnica. s. in multis **Duc** ead aliq
 dicetes r post q necessitas no sibi
 est legi r lex no sit imposta ifir-
 mis. ideo videt q clericus no te-
 neat repetere officiu ommissum p ea
 q habet in. c. ij. de obseruacoe
 ieiunij r fructus ead restitue vt
 quidam dicunt **Ped** **Caldrin** dicit
 q verius sibi videt qd teneatur
 qd intelligo sane ppe superius
 dicta vbi adeo infirmitas fuit
 grauis q eo tepe officiu dice no
 potuiss nisi periculū immimis r
 obest tuc bn procedit illa doctri-
 na q lex no est imposta ifirmis
 abs at dic rē. de hoc videt tagē
Raymūd in summa de apo. in fi.
 s cogita ā ista excusacō sit do ac-
 ceptabilis

Tricesimo nono **An obligat**
 ad horas canonicas teneat ead
 horas r officiu bte vginis dicere
 r vigiliis mortuorū **Rndetur** q
 no r hoc pbat ex txxu nō in q
 nulla fit meao de officio virgis

vel vigiliis mortuorū g° ad eas n
 teneat q casus ommissus p omis-
 so habedus est. c. susceptu d re-
 scriptis li. vi. l. comodissime. ff.
 de liberis r postu. **Et** si aliqd ha-
 bet in deuocōne has horas vel
 vigilias dicere hoc bn pt sed eo-
 rū deuocō no det eos aggrauare
 fm **Gml.** **Pau.** **Amol.** in d. cle.
 vnica vide p eos dē vbi dicūt q
 quis no astringitur ad eas iure
 scripto tamē pnt teneri dsuetudi-
 ne vel statuto aut alia institucō-
 ne vt ibi p eo s rē

Tricesimo **An** omittens tale
 bnficiū peccat r puniti possit **Re-**
 spōdetur fm **Gml.** q sic in dca
 cle. vnica et ita eque punitur si-
 cut omittēs alias horas canoni-
 cas vt no. in. c. i. xi. dist. p glo.
 r archi. qm cū hoc hēat statutū
 vel cōsuetudo ipsius ecclie trans-
 gressor sicut transgressor legis
 vel canonis venit puniedus. xi.
 dist. in hys et. c. cū cōsuetu. de
 cōsuetu. dicit tamē **Gml.** hoc fo-
 reuēū de officiaibus r residen-
 tibus in ipsa ecclia. secus autez
 in illis qui iusta de causa vtpu-
 ta studiorū sūt absentes vt ibi
 per eum

Tricesimo primo. **In** quo lo-
 cō sunt dicende hore canonicæ.
Respondetur q in ecclia in quā
 est beneficiatus. ar. c. vmo. x.
 q. iij. allego eadā tex. meliorē
 in. c. dolen. de cele. mis. r. c. fi.
 xxiij. dist. quod in te penitencijs

et remissio . et fact . c . alma maē
de sen . exco . li . vi . et sibi mō di
co de layis quia ad hoc ecclē sūt
inuēte ⁊ deputate vt in iuribus
p̄allegatis et de cōse . di . i . quā
p̄ totum et in . c . deus de immu .
eccl . li . vi . et ar . c . i . de purifica
tione post p̄tū et no . in dic . cle .
vni . et rāo q̄ sicut misteriu ab
senas p̄dest in ecclā residēt . b .
ita et misteriu eorū qui in ecclā
sūt officiantes p̄dest eis qui sūt
extra ecclā p̄ utilitate eccl . ta
les em̄ residētē reputāt . ca . ex
pte de cle . nō de resi . ⁊ c . cum nō
deceat de electi . cū materia sua
li . vi . **Sed** v̄ deat quā taliter ab
sens est vt negocia fideliter et
sollicite sollicitet et exerceat vt
q̄tocius pot̄ sit ad ecclā reuer
tatur

Tricesimo secūdo . **Quero** cū
quis est in choro alijs ibidē ho
ras canonicas legētib⁹ vel can
tātib⁹ a liceat sibi ad p̄tē vel d̄s
perse horas suas aut alias ora
tūculas vna cum alijs officiare
et dic q̄ nō vt no . in . ca . nō ibi
cū dicit aut a scolatib⁹ publice
compleātur et nō dicit complea
tur in numero singulari : sed in
plurali loquitur t̄x . et sic in cōi
⁊ in sibi dicit d̄nt et cōpleti et vide
decretū Basiliēn . de cultu diuī
no rē . **Vñ** si vocē ab alijs subē
hit peccat q̄ agit cōtra iūis di
spōsitiōnē et ecclē mandatū vt
in . c . nō et fact . c . si autē nobis

xi . q . iij . ⁊ c . ij . de maio . ⁊ obe .
Dicit sanctus **Ihero** . Ingratum
est spiritui sancto quicquid ob
tuleris neglecto eo ad qd̄ tene
ris et ideo vt p̄soluat debitū de
bet vna cū alijs publice psalle
re et cātare ⁊ nō ad p̄tē aut ali
as oracūculas dicere

Tricesimo tercio **Quero** quā
do presbiter missam celebrēt an
audientibus liceat suas oratio
nes legere **Respōdetur** q̄ quan
do missa celebratur et p̄ sibi al
ta voce legit et presertim oratio
nes eplam et euangeliū quili
bet deuote audire debz ⁊ sub si
lencio ⁊ presertim loquor deuotis
litteratis nam dū legitur euāge
liū debem⁹ cōsiderare q̄ x̄pc est
qui loquitur ⁊ nō homo qd̄ p̄ro
batur ex p̄tē ap̄io euāgeliorum .
Dicitur em̄ in uilo tpe dixit **Ihe**
sus discipulis suis p̄abolā hanc
rē . **Et** ideo quādo nomē ipsius
audis ⁊ ei⁹ gesta nominari flet
tere debem⁹ genua ne dū corpo
ris s̄ eciam cordis vt habetur p̄
Ioh . **An** . in p̄hemio li . vi . et i
ca . decet de immunitate ecclāz
eo . li . **Nota** q̄ grāde ⁊ salutare
est nomē istud **Ihesus** p̄tē quod
salū facti sumus ca . vno de sa
cra vñctione ⁊ dicto capitulo de
cet rē .

Tricesimo quarto **Quero** an
pro eo qd̄ quis allegat q̄ nō hz
vocē sonorā vel nescit cantare ve
mat excusand⁹ **Respōdetur** q̄

nō quia debet hīn grā; sibi a deo
 datā creatori suo seruire ⁊ frām
 labiorū suorū cū puritate cōscien
 tie animiq; deuocōne porrigere.
 ut in cle. i. de cele. mis. et q; can
 tus est in ecclā de nēitate ut p
 batur per psalmistā sic dicentem
Psallete dño in cythara ⁊ in vo
 ce psalmi tubis dudilib⁹ ⁊c. qd
 quidem verbū psallite esse impe
 ratiū modi dicitur apud gmati
 cos. et ideo succēdit qd p̄cipit
 impatur et qd impatur necesse
 est fieri. c. qd p̄cipitur. xliij. q. i.
Nec excusatur si dicat nescio cā
 tum: quia debet addiscere ipsū
 sicut officiū alioquin est in cul
 pa dum acceptauit beneficiū et
 ignorat ea q̄ sūt necēria ad ea p
 pter que dat beneficiū quare mi
 scet se in arte quā ignorare scit
 seipm. ergo. ⁊c. **N**ā quā p̄ impe
 tiā male medet ⁊ iudicat. tal
 venit puniend⁹ et adione in fa
 ctū tenetur in q̄tū religioni iu
 dicanti videbitur equū. ff. de va
 rijs et exordi. cogni. l. si iudex in
 stitu. de obliga. que ex. q̄si deli
 cto nascūtur in p̄cipim. **I**picā
 nāq; culpe cōpat. i. q. i. n̄ est pu
 tāda nisi. xxix. q. vlti. no. in. c.
 ad aures de eta. ⁊ q̄li. **E**t si vide
 at se nō p̄doneū nō debuit pati
 ut pmoueretur **N**ā pmouēdus
 ad beneficiū debet in trib⁹ eē suf
 ficiens et examināū debet si bñ
 legat si bñ cōstruat p ut dicitur
 in cle. i. de cōcessi. p̄ben. et esto

q̄ examinaton⁹ debitu et culpa
 nō excusat taliter pmotū cū nō
 examinaueit in pmocōe ad be
 neficiū debuit em talis tēpe pro
 motōnis fateri ignoranciā suaz
 ar. no. in. c. q̄tū de eta. ⁊ quali.
 ⁊ c. iudeorū et. c. eā eo. li. debet
 quisq; prius eē discipulus ante
 q̄ mgr. c. cū in mgrm de electi.
 xvi. q. i. sic viuē. et ideo talis nō
 est in beneficio sufferend⁹ si non
 valz. aut nescit vel nō vult stu
 dere ut sciat. onera em beneficij
 faciendo et dice. x. officiū ppter
 qd datur beneficiū supportare de
 bet facit p hoc. l. vnicā. p̄. p̄ vto
 secūdo. C. de cadu. tollē. ⁊ regu
 la qui sentit de regu. i. in. vi. ⁊
 iō ex p̄missis liquet hūc nō fore
 excusandū cū ipse de officiū ad
 pleat q; cātus ē de nēitate ut i.
 quit. **A**u. i. in. c. que ipfis. xxxviij.
 di. in. v. antiphanati⁹ ⁊ videat
 bñ quō fructus bñficij p̄cipit nō
 satisfaciēdo in hjs q̄ ad seruiciū
 bñficij requirūt q; dubito an cū lō
 sciēcia p̄stet eos p̄cipere ⁊ an te
 neatū ad restitucōne.

Tricésimo quinto **Q**uero an
 sufficiat clerico ipsas hōras men
 te sine verbali expressione legere
Respōdetur q; sic: quia soli deo
 porriguntur qui cordis deuocōz
 respicit. ergo frustra verbū ad
 iūgitur. ar. c. sedulo. xxxviij. d.
 et in. c. i. xciij. dist. vbi dicitur q;
 nō vce sed corde psallendū est
 deo ⁊ legēdo hōras dem⁹ ad deū

toto corde vigilare. c. qñ. de ase.
dist. i. In atrium facere videt. c.
nō mediocriter de conse. distim.
v. vbi habetur qd tā corde qd vo
ce de9 est laudāndus et ad hoc fa
cit dictū psalmiste psalmo. clxx
vij. **V**oce mea ad dñm clamaui
Nec ob. alia iura sup. alt. quia
et si dicant qd corde deo psallen
dum fit nō tamē excludit quā
deum voce laudare debeamus vt
no. p. glo. in dic. c. i. xxiij. distim.
et in dic. c. nō mediocriter. non
tantū de9 respicit vocē s. et cor o
rantis et utrumq. infimul bonū
est. ymo debet expressio fieri vt
in clemen. vni. de cele. mis. in v.
su fructū labiorum etc. **I**tem vt re
fert **A**ba. **T**h. m. ij. q. ij. q. q.
omnis oratio que fit per mmi
stros ecclesie debet fieri in tota9
populi persona p. hoc adduco di
ctum sacre scripture hic scz mmi
ster est ecclie qui orat pro popu
lo et vnūsa sancta ciuitate **I**he
rusalem et hinc est qd oratio de
bet esse vocalis sonora et publi
ca vt sit p. populo nota **E**t ideo
tr. noster dicit a scolari9 pub
lice compleantur etc. quod vbu
scz publice notat: quia clericus
publica dicitur persona vt no.
ar. c. q. q. de vsuris **D**ic eius ora
tio publica dr s. singularis et p.
uata oratio quā q. s. p. se et alijs
facit non est de necessitate qd sit
vocalis vel qd fiat cū expressione v
balū. ita dicit g. o. magna in cle

men. si dñm de telū. et vñe. sac.
quā omnino vide **I**ntellige scē cō
clusionem istā de eo qui pōt ex
p. m. ere al. s. excusand9 esse quā
lex debet esse de possibili ca. erit
autem. iij. dist. et infirmis nō
est lex imposta. ar. c. ij. de obs.
icium et. c. q. nō est de regulis
iuris **D**e intellige de conuersis
et laycis templarijs quibus da
tum est vt intē sint officijs p.
ut no. in dic. cle. vni. p. **E**uangel.
et alios de c. quia ipsi nō debent
cū clericis psallere ar. c. i. de vi.
et hone. c. eti.

Tace simo sexto **Q**uero quā
supra dixi qd publice debent ho
re legi etc. **N**on habeat intelligim
dist. m. de vel dist. m. de omnib.
bus. **R**espondetur vt infra: qd
seculares et qui curam animā
rum et populum habent publice
has horas psoluere debent: sed
secus est de monachis qui non
habent populum quia tūc taliū
officia nō debent publice fieri et
cātari vt no. p. glo. in. c. de hys
xij. di. sup. v. cetera officia et. c.
interdicimus. xvi. questi. p. m. a
quod nomen

Tace simo septimo **Q**uero de
inde de monacho ad eccliam secu
larem p. moto in qua fit officium
ciuitatis romane vel aliud officium
s. m. consuetudinem ecclie an te
neatur ad illud officium dicen
dum vel monachale **R**esponde
tur qd debet se reformare cū illis

cum quibus cōuersatur. ar. c. reol. de sta. mo. et. ci. xi. dist. cum similibus ⁊ melius in. c. fi. xij. dist. c. de monachis. xv. q. i. p. doc. faat cle. ij. de cele. mis. et ibi no. glo. in v. hato et no. in. c. clerici officia in fi. de vi. et ho. clerici. et. c. vij. xvij. q. i. p. archi. quia in vno et eodem collegio nō debent fieri diuersa officia q̄ miam scandalum foret a quo p̄ cauendum est. c. dens qui de vi ta et hone. cle. et. c. nihil de pre sump. et ne videatur in boue et asino arare. c. in noua adione xvi. q. vij. de hoc no. ultra glo. preallegatam in dic. cle. ij. per Guil. Zen. et Imo. et Gof. in summa de statu mona. f. ij. s̄ nū quid absoluitur

¶ Tricesimo octauo. Quero vl terius p̄ter premissa secundum quem titum et quot psalmos p̄ qualibet hora debeat clericus di cere. Respondetur primo ad p̄ mū scz q̄t hore sūt dicende secun dum formam Romane ecclē per ea que no. in. c. i. et. ij. xij. dist. hoc idem affirmat Grego. in. c. sequenti et. c. basilicas. de cose. dist. ij. et xij. dist. de hys. et. c. illa. Soluō dicas s̄m Guilhel. et Zen. in dic. cle. vii. q̄ q̄libet debz ecclē sue cōsuetudinem ser uare et tot psalmos dicere quot ecclā sua in qua est beneficiatus pro hōis canonicis statuit. vt habetur xij. dist. nouit et. c. se

quenti in fine. et si seculis faceret tanq̄ transgressor consuetudis aut institucōis ecclē potēnt pu niri et p̄ inde ac si ess̄ transgres sor legis. xi. dist. in hys. In ecclē hys vero monachor̄ et aliorum religiosorum seruati debet illud qd̄ eorū regula et institucō aut cōsuetudo seruati. c. de hys. xij. dist. Non ob cōtraria primo fac ta quia licet mos ecclē Romane in sacramētis debeat seruati nō tamen sic est in istis hōis cano nicis et diuinis officijs vt inqt̄ Osi. in hoc nō. c. de conse. dis. v. c. In die no. in. c. ij. qd̄ i illo que ecclā romana mandat et do cet seruare ad illā tenetur quis qz seculis vbi nō mandat vel do cetur seruati que facit ipsa. ar. no. in. ca. cāis. de sentētia. ⁊ re iudicata

¶ Tricesimonono. Quero ex p̄ dictis quid de illo qui est extra dyocesim vel beneficiū suū aut in alio beneficio sed nō facit se cundum morē sui beneficij aut dyocesis officij: s̄ aliud officij puta Romane curie talis veniat excusandus Respondetur scdm̄ Stepha. i. dic. cle. vii. et Zab. in hoc nō. ca. q̄ nō ar. cle. ij. de cele. mis. salua tamē intencōne dic. cle. ij. disponentis q̄ clerici quicunqz etiam religiosi qui sūt familiares et domestici Cardia lium et Epōr̄ se possunt in di uinis officijs ipsis cōformare

et excusantur ita qd nō teneant
ad illud officiū dicēdū et itelligo
de legendis ipsas horas cū pdis
ctis dominis platis qd possit eē qd
familiares et comestria eēt et ta
mē horas cū eis nō dicēt p ut
de facto videmus et de hys nō ē
dubiū qd tenentur ad officiū suū
qn cessat causa vt mens et rāo
vult dic. cle. ij. vñ in eis nō vñ
dicat locū. ar. l. adigere. ff. qñ
ff. de iu. pa. cū sibi bñ et ver. als
ess in bñficijs diuersis seu eccle
sijs bñficiatus in quib⁹ diuersa
officia sūt tūc faciet fm qd dcm
est sup in. q. que incipit. Quid
si duab⁹ ecclesijs.

¶ Quadragesimo. Querō quō
debeat se habere cleric⁹ et ppara
re quā est accessurus ad officiū.
vt infra sez qd cum audit signū
aut sonū campanæ vel tubā que
pro officio pulsā debet statū sur
gere et dicere aut cogitare qd sig
nū tale sit vox seu tuba sumi re
gis pcomis incitatis ipsū ad lau
des et eius debitum psoluēdū ac
excitatis ad opus vinee ad quā
vigili cura et sollicitudine aiqz de
uocōe accedē d⁹ vsqz in finē labo
raturus vt pro mercede denariū
diuinū accipiat. Audi qd legē
in illo ymno. Primo dierū oim.
et lege ipsū vsqz in finē qd in
struētis quō te hñe debeas. Lege
ecā simili mō ymnū illū Eterne
rerū cōditor et. ecā vsqz ad finē
Nā ibi reperies verba salutaria.

Et alibi scriptū est. Ante oratio
nem ppara animā tuā ne sis qñ
qui tēptat deū. hoc fieri docet de
cretū **Basilien.** de diuino cultu
et cū reuerentiā et habitu agrio
et decenti nō cū camb⁹ et auib⁹
renatijs et alijs insolētijs de q
bus in dic. cle. i. de cele. mis. et
in cle. i. de vi. et hone. cle. et i. c.
i. eo. ti. li. vi. et in dic. c. dolētes
et. c. clerici officia eo. ti. in anti
quis et in dic. decre. **Basilien.**
Ingrediatur ecāam seu chorū
vt fortis pugil et athleta pro po
pulo oraturus adūsus dyabolū
Exēplo **Moyfi** qui dū orabat
pplūs vincebat. dū vero spiritus
eius ab oracōe relaxabatur tūc
populus vincebatur. Et pmissio
crucis signaculo quo saluū factū
sum⁹ vt no. in cle. i. de reliq. et
rene. sanc. et in. c. de cet de immu
tate ecāay et oracōe dñica scilicet
Pater noster. vt mox est suū
debet inchoare officiū et finire cū
vigili cura semp. vt in. c. i. xi.
dist. Et qd debeat officiū incipi
et finire cū oracōe dñica sez **Pat**
noster est tex. de. cose. di. c. idēz
semp. quā tene menti et

Explicit
Deo gratias

Handwritten flourish and signature in red ink.

**De defectibus occurrentibus
in missa**

Regula dirigens missarum celebratores • ut caueant a defectibus periculis et disturbis in missa contingentibus. et ut sup eis remediū apponatur.

¶ Primo autem dicendum est de defectibus. Secundo de perturbacionibus et scandalis missas celebrantibus. interdum occurrentibus et que remedia congrue et ordinate ponantur.

¶ Defectus vero misse sūt quādo requisita ad misse celebrationem deficiunt. Isti autem defectus contingunt. aut ex pte sacramenti. aut ex parte ministri. aut ex parte ministerij. Et quia in sacramento requiritur panis triticus unū de vite et aqua naturalis. Et hec sunt ex parte materie. Ex parte vero forme requiruntur verba consecrationis et intentio consecratis. In ministro autem requiritur exterius debitum vestimentum: et in corpore ieiunium et dispositio mentis et anime. Et in ministerio requiritur q missa compleatur scilicet q sacrificium sit completum et perfectum. Et q sacerdos sumat sacrificium comunicando. unde de his dicendū est p ordinē

Primo De defectu panis

Sciētur sciendum est primo q conficiens fermēto grauiter peccat: quia facit contra statutum et cōsuetudinem ecclē. Si vero conficiat in pane quī inficitur similiter grauiter peccat conficiēdo in asino corrupto et infecto ppter irreuerentiam sacramenti tantum talis panis si conficiatur sacramentū ē: s̄ si panis sit corruptus ita q in eo deficeret species panis nō potest confici hoc est per verba sacramenti non conficiatur ex eo corp⁹ xp̄i. et q species maneat potest cognosci ad hoc q cōtinuatio non est soluta nec alia necessaria ablata hęc Tho. et Albert⁹. Item si grana alterius generis sint admixta tritico in tanta q̄ntitate q̄ aliam speciem faciāt siue q̄ medium constituent nō potest ex eo confici sacramentum tamen ex modica quātitate nō impeditur. Si panis sit de aqua rosacea confect⁹ dubitatur inter doctores et sanctus Tho. dicit esse probabili⁹ q̄ nō potest confici. Si sacerdos infra missam ante consecrationem aduertit hostiam nō esse triticam vel eē corruptam remota illa hostia aliam ponat et a canone recipiāt. Si vero post consecrationem hoc aduerterit. idem faciat ponēdo aliam hostiam et eam sumat nihilominus illam primam sumat aut alijs sumendū tradat

vel eam reuerenter seruet sup q̄
quidā dicūt q̄ remāpiat a cano
ne. scūs **Th.** tñ dicit. in sibi ca
su eē remāpiēdū tm̄ a verbis cō
secrācōis vt hēbis infra. si sacer
dos aduertit dcm̄ defectū hostie
postq̄ sup̄seūt. licet in isto vari
ent doctores. tñ sanctus **Th.** te
net in tertia pte q̄ debet aliā po
nere hostiā et cōsecrare ⁊ sumere
q̄ p̄ceptum de p̄fectione sacra
menti māioris est p̄deris q̄ qd̄
a ieiunio sumatur. Per id autē
dicit **Petrus.** Si sacerdos infra
missam aduertat hostiā nō esse
tñcēā vel eē corruptā. patz qd̄
agendū sit. si nulla hostia fuerit
posita vel si fuerit perditā per id
qd̄ dicit scūs **Th.** aduertat de
defectu hostie per eius em̄ sump
tionē potest hoc intelligi si aduer
tat etiā post sup̄cōnē sanguinis
rursus ponat nouū panē et nouū
uinū ⁊ cōsecret atq̄ p̄sequa
tur et sumat ne sacramentū re
maneat imp̄fectum qd̄ magis
exp̄sse apparebit infra ubi dice
tur de defectu uini. et ponēt mā
gis expressa verba ipsius sancti
Thome.

De defectu uini

Sciendū est q̄ si uinū omni
no est acetū nō potest cōfici de
eo sāguis xp̄i quia uinū differt
ab aceto sicut uinum a mortuo
b̄m p̄m sed si uinū sit in via q̄
si acescēdi. idē ē iudiciū q̄ de pa
ne qui est in via ad corrupcionē

idest qd̄ potest cōfici tamē huius
modi cōficiens grauiter peccat
p̄pter irreuerentiā sacramenti.
Et Albertus dicit q̄ uinū putri
dū tantū q̄ perdit uim naturā
potest cōfici tñ h̄mōi cōficiēs gra
uiter peccat. vt dictum est de ui
no mētū pomico siue scio ⁊ mu
scido. vñ potest cōfici. ⁊c. Nec tñ
cōficiendum est de multū recen
ti propter impuritatē. in hoc
Thomas et Petrus.

Item sciendum est q̄ in uinum
qd̄ cōficiatur nō debet apponi aq̄
rosacea vel alia artificialis aqua
si tamen apponentur in tam mo
dica quāntitate qd̄ in uinū d̄uer
teretur cōficeretur. h̄c **Th.** ⁊ p̄.
Item si sacerdos post cōsecrācōz
corpis vel immediate añ cōse
crācōnē sanguinis p̄cipiat aut
uinum nō esse aut aquam debet
statū apponere. Si uero post om
nia uerba cōsecrācōis p̄cipi
at q̄ uinū non fuerit positum. si
quid est hoc p̄cipiat ante cōse
crācōnē corporis debet deposita
aqua si ibi fuerit in calice pone
re uinum deinde aquam et resu
mere nouam cōsecrācōnem sā
guinis. Si uero p̄cipiat hoc
post cōsecrācōnem corporis de
bet aliam hostiam simul cū san
guine cōsecrare iterum. et in fi
ne sumere hostiā iterū cōsecra
tam et sanguinem nouos si atē
etiā si prius sumpserit aqua ⁊
que erat in calice quia p̄ceptū

de perfectione sacramenti maioris est ponderis quam preceptum quod hoc sacramentum a ieiunio sumatur. **P**redictus sanctus Thomas ex predictis verbis demonstrat illa duo que supradicta sunt cum defectu panis ut dictum est supra. **D**icit etiam sanctus Thomas quod non sufficit sacerdoti solum hostiam sumere: sed etiam sanguinem ne imperfectum remaneat sacramentum. **S**i vero aliquis consecraret et sumeret et post superconsecrationem sanguinis agnosceret quod hostia non esset triticea vel esset corrupta. **I**n isto casu dicit sanctus Thomas etiam si solum sit ieiunium quod repetendum est sacramentum ut sit integrum. **E**t cum missa celebrata terminetur benedictione sacerdotis ut dicitur infra. **N**on ita iudicandum est de defectibus missae ante benedictionem sacerdotis. cum adhuc fiet officium missae quod post benedictionem quicquid fieret magis videtur erratio missae quam reparatio defectus. **I**tem ex verbis sancti Thomae immediate supradictis apparet quod in reparacione sacramenti imperfecti sufficit at resumere a verbis consecrationis. verumtamen sunt ordinata reparanda. quia ut dicitur. vij. q. i. **P**erfecta non possunt dici sacramenta que perfectum non habent ordinem. **E**t sanctus Thomas dicit quod inane est sacrificandum. si non hoc perficiatur sacramentum. unde co-

filium Tolletanum tulit sententiam excommunicacionis in eos qui cum possunt non perficiunt istud sacramentum. ut supra in loco decreti immediate allegati.

De defectu aque

Si sacerdos percipiat aquam non fuisse positam in vino ante consecrationem sanguinis ponat et dicat verba consecrationis. si autem percipiat post consecrationem sanguinis nullomodo debet postea aquam apponere quia non est de necessitate sacramenti in aliqua parte. si quis tamen ante consecrationem scienter dimitteret appositionem aque graviter peccaret et ageret contra constitutionem ecclesie. quia dominum apposuisse creditur. non autem sufficit quod aqua apponatur quando vinum adhuc est in dolio. quia hoc non significaret aliquid sed oportet quod imminente oblatione apponatur sacramentum.

De defectu forme

Pro noticia forme sciendum est quod Ambrosius in libro sacramentorum dicit quod hoc sacramentum conficitur verbis et sermonibus christi. ex predictis concludit sanctus Thomas quod forma consecrationis huius sacramenti hoc est. hoc est enim corpus meum. hic est enim calix sanguinis mei novi et veteris testamenti fidei. qui pro vobis et pro multis

effundetur in remissionem peccatorum. Illa vero verba accipite et manducate. pertinent ad usum consecrationis. similiter illa verba. hec quodcumque feceritis in mei memoriam facietis pertinent ad usum huius sacramenti. quia usus non est de necessitate sacramenti ut dicit sanctus Thomas. Item coniunctio enim non est de substantia forme. tamen dici debet secundum usum et consuetudinem ecclesie romane. qui usus a beato petro in iudicum sumpsit. etiam beatus Thomas dicit. si predictae forme mutantur nihil conficitur. sed si verba viderentur idem significare non mutarent nec errorem inducerent. magnum tamen foret peccatum huiusmodi conficere secundum Albertum dicit autem sanctus Thomas quod forma predicta cum pro nomine demonstratio ostendit quod materia consecranda debet esse coram sacerdote. vnde existens in domo sua non potest consecrare panem qui est in armatorio aut etiam in foro vel vinum quod est in cellario sed quodcumque sit quantitas panis et vini qui coram sacerdote ponuntur. potest ab ipso consecrari. sanctus etiam Thomas dicit. quod sacerdos non recordetur se dixisse que in consecratione contra dicuntur non debet ex hoc turbari non enim omnino recollit qui contra dicit si tamen sacerdoti probabiliter constet se aliqua

obmisisse quod non sunt de necessitate sacramenti non debet resumere mutando ordinem sacrificij sed deo ulterius procedere. si vero certificet se omisisse aliquid eorum que sunt de necessitate sacramenti scilicet formam consecrationis debet resumere ipsa forma etiam per ordinem.

De defectu intentionis ministri

Non solum necessaria sunt ad conficiendum predicta verba. sed etiam requiritur intentio. quod secundum Augustinum in sacramentis sine intentione nihil intelligitur vel agit. Unde sanctus Thomas dicit quod ad perfectionem sacramenti requiritur intentio ministri que se subiciat principali agenti scilicet quod intendat facere quod christus facit in ecclesia et dicit quod non est necessaria intentio actualis sed sufficit habitualis ut conficiatur puta si cum sacerdos accedit ad altare ad celestia dum intendit facere quod facit etiam si postea suspenderit eius intentio per aliam occupationem siue occurrentem cogitationem nihilominus proficit sacramentum ex virtute intentionis propositae tamen studiose curare debet minister sacramenti ut etiam actualiter adhibeat intentionem et dicit quod cum aliquis non intendit sacramentum proficere sed delusorie aliquid agere talis puritas tollit virtutem consecrandi et virtutem sacramenti proprie quam intentionem exterius manifestat. si autem intentio ministri pervertatur quantum ad id quod sequitur sacramentum puta si

sacerdos intendere consecrare corpus christi ut eo ad ventura vel ad exteriora uteretur ut prius non a posteriori talis intentionis peruersitas veritatem sacramenti non tollit sed minister ex tali intentione congruenter peccat. Dicit enim Albertus: si aliquis hostie ex ebriatione remaneat in altari aut aliqua pars vini et sacerdos conficiat solum illa sacramenta quia de eis non intendit. Durandus autem profuit casum si sacerdos habeat coram se duodecim hostias et intendit consecrare decem quæ quot sunt consecrate. Respondet autem distinguendo quod hoc potest primo duobus modis intelligi: unomodo quod numerus sit solum in opinione et non in intentione intentio autem sit quicquid sit coram se consecrate. verbi gratia. Si aliquis habet consecrare et coram se habeat duodecim hostias et opinatur esse decem ipse vero intendit consecrare quicquid est coram se patet quod eius opinio fertur ad intentionem et eius intentione non fertur ad numerum quia effectus consecrationis sequitur intentionem et non opinionem et sic omnes sunt consecrate. Aliomodo potest intelligi predictus casus quando dicitur habet coram se undecim hostias et intendit consecrare decem et non opinio sed intentio fertur ad numerum ita scilicet quod non velit plus quam

decem: sed tantum decem consecrare. tunc in tali casu predictus doctor secundum intentionem suam dicit quod hoc duobus modis contingere potest: unomodo quod scilicet at veritatem numeri scilicet quod hostie sunt undecim et ex ipsis decem tantum consecrare intendit aut decem hostias distinguit quas intendit consecrare ab undecim quæ iam intendit consecrare patet quod ille decem tantum sunt consecrate de quibus intendit et undecima quæ non intendit non est consecrata aut sacerdos sciat esse undecim et intendit consecrare decem non distinguendo vel determinando quas decem intendit et quia undecimam consecrare non intendit et sic nulla est consecrata si intendendo ex illis undecim decem tantum consecrare aliquam determinationem ex ipsis non faciat. Et cum isto dicto satis concordat sanctus Thomas in tertia parte quod lxxij. ubi dicit quod minister sacramentorum est sicut instrumentum principalis agentis scilicet christi et ecclesie et cum tale instrumentum habeat cognitionem requiritur quod per intentionem se determinet ad opus principalis agentis producendum. idem sequitur ubi non determinat se scilicet quod nihil operatur si vero sacerdos ignoret veritatem numeri hostiarum et intendit decem hostias tamen consecrare. Et durandus quod eodem modo distinguendum est utrum determinet

et quas decem intendit vel quod non determinat. et respondendum est sicut in casu immediate precedente. sed cum dubitatur de numero respondetur hoc posse contingere quod decem hostias uideat extensas et una ibi lateat. ipse enim intendit omnes quas uidet et nullam aliam consecrare vel potest esse. quod decem esse possunt et una erat ibi quam nesciunt et omnes alie sunt consecrate. Si autem unam plus ipse posuerit quam credidit vel alius undeam posuerit et ipse mandauit poni decem et non intendit consecrare nisi decem tantum tunc non est determinata eius intentio et sicut supradictum est nulla est consecrata.

De defectu vestimentorum.

Sciendum est quod secundum sanctum Thome et Albertum et omnes doctores theologos si obmittatur aliquid de his que ad ritum celebrationis pertinent. quilibet obmittens aliquid tale puta tempus debitum altare vestes et huiusmodi grauiter peccat in nihilominus consecrat si est ordinatus et assit eius intentio et debita materia et debita forma cum intentione et ordo in consecrando quicquid horum quatuor deficiat. non consecratur sacramentum. ex his vero quatuor quibuscumque alijs deficiantibus veritas adest sacramenti. Secundum hostiense sufficit quod unus

sit presens in missa qui sacerdoti respondeat quous de consecratione dicatur quod duo requiruntur.

Mulier in missa ministrare non potest. Etiam sine lumine non debet aliquis ministrare ex. de cele. mis. t. ex pte. r. c.

De defectibus dispositionis corporis

In ratio tolleratio factum fuit preceptum sacerdotibus quod nullus sacerdos post potum abique quantumque minimum sumptum missam celebrare presumat. et glo. ibidem dicit. quod intelligitur de cibo et potu per media noctem quod in media nocte incipit dies secundum ecclesiam et nos videmus esse verum quod tunc incipit officium diei scilicet matutinum quod pertinet ad clauem illius diei vel ut incipit. Dicit etiam sanctus Thomas post summationem aque vel alterius potus in quantumcumque pura quantitate non licet coicere dummodo sumatur per modum cibi vel potus remanentis in ore. sed si casualiter transglutiat non impedit communionem quod per modum cibi non accipitur. sed per modum saluie que vitium non potest. si autem ante media noctem sit assumptus abusus vel potus potest communicare nec refert utrum dormierit vel utrum abusus sit digestus quantum ad rationem precepti refert tamen quantum ad turbationem mentis. in hoc quod tollitur deuotio.

De immundicia corporali

Dicit scūs Thoꝝ qꝫ cū iste abꝫ nō est corpis sed mētis . ideo in eius supꝫone magis est cōsiderāda dispositiō mētis qꝫ corpis . Et ideo dicit . qꝫ si immundicia corpoꝝalis sit pꝫpetua siue diuturna nō est abstinentiū a cōmuniōne . in mente tamen laudabile foret abstinere pꝫ modico tempore .

De defectu dispositiōis anime

Interdictus suspēsus ex cōiꝫtatus etiā iniuste cōicere nō debet qꝫ in talibꝫ est defectus rei si gmficate scꝫ defectus virtutis corpꝫis mistici .

Item quicūqꝫ em cū cōsciēcia peccati mortalis ad cōmuniōnē accedit mortaliter peccat ; vide ad canonē . xi . Qui māducat et bibit indigne iudiciū sibi rē .

Ite nō sufficiat ei qui cōmunicare intendit qꝫ sit solū cōtūctus pꝫmo si habeat copiā sacerdotis teneat confiteri . Tamen si imminet necitas cōmunicandi vel celebrādi . puta qꝫ timeatur scandalū populi vel inceptum est misterium sacramenti vel aliquis infirmus loquelam amittit et est in pꝫposito confitendi minister nō peccat qꝫ cūctius potest cōmunicando vel alias ministrādo si pꝫmo non possit confiteri hęc De . et Alber . Sanctus Thomas dicit qꝫ si ali

quis cū cōsciēcia peccati mortalis accedat ad altare . nō solū peccat mortaliter propter cōmuniōnem sed etiā qui exerceat actus ordiꝫnis insufficienter cum sola cōtūctiōne siue cōfessione ut dictū est . In nullo autem casu potest aliquis celebrare vel cōmuniōnem recipere sine cōtūctiōne quin mortaliter peccet

De pollucione

Pollucio in somnijs impedit dōdinem quādo causata est a cogitacōne precedenti que fuit peccatum mortale . abstinentiū est ergo nisi necessitas requirat qꝫ celebret siue cōmunicet . si res certum est qꝫ in precedenti cogitacōne non fuerit peccatū mortale vel si nullā cogitacōne precesserit que causa pollucionis fuerit . cōmunicare potest nisi pollucio tantum turbaueit mentē ex commōcione corpꝫis qꝫ deuotionem habere non possit . Et cū hęc fuerit abstinentiū est per viginti quatuor horas hęc inquit sanctus Thomas .

Si sacerdos post cōsecracōnem inceptam recordetur se cōmedisse vel bibisse . nihilominus debet sacramentum perficere et fumere . Et si recordetur se peccatum commississe debet penitere et dolere cum proposito confitendi et satisfaciendi r sic non

indigne sed firmiter sepe testis fu-
mere sacramentū et eadem ratio
est si memineat se alicui excom-
municacioni subiacere. deb. em̄
fumere ppositum dñtēdi et abso-
lucionem petēdi. et sic per inuisi-
bilem pontificem. **I**esu xpm ab-
solucionem dsequitur quantum
ad hunc adū per quē agit diuina
mysteria. si vto ante dsecre-
tionem alicuius predictōu me-
mor sit tutius reputare maxime
in casu excommunicacionis sus-
pensionis et interdici ac mādu-
cacionis q̄ missam inceptā dese-
reret nisi timeretur graue scādā-
lū. hec scūs Thomas

**De defectib⁹ missas celebrati-
b⁹ interdū occurrētib⁹**

Quod sacerdos qui celebrat mis-
sam debet fumere sacramentum
integrum ut dicitur supra in ru-
brica de defectu panis et vini qd̄
debeat fumere patet de dse. dis.
ij. Relatū. Aut em̄ toties fumat
quociens celebrat quia ipsū sa-
cramentum in sūptione comple-
mētū sue significacionis accipit
et intelligendum est nisi p vio-
lenciam impediatur vel p infir-
mitatē vel p mortē et huius modi
et si plures missas aliquis cele-
brat in vna die solum in vltiā
picipiat pfusionē. et nō in pcedē-
ti q̄ tūc nō esset ieiunus nec aliā
missam celebrare possit ex de cele-
mis. c. ex pte. **E**x quo si sacer-
dos post dsecrecionē infirmetur

et nō habetur alia hostia. nihilo-
minus det ali⁹ sacerdos requiri
quī scz missam psequatur ab i-
firmo nō dpletam et hostiā det
diuidere et vnā p artē ipse fume-
re et aliā infirmo dare. hec scūs
Tho. **Q**uomō autē missa
compleatur ostendit sup̄dictū
capitulum sup̄dicti dñij dicens. Nō
enim aliud dpetat ad suplemen-
tū iniciatis mysterijs q̄ aut inci-
pientis aut subsequētis fuit be-
nedictione dpleta sacerdotis et
ad hoc obligatur sacerdos. **A**lte-
rius ostenditur in eodē capitu-
lo inferius vbi dicitur. Nul⁹ abs-
q̄ p̄senti puentu molestie mini-
ster vel sacerdos cū cepit imp-
fecta officia psumat c̄mino
relinquere. Si quis autē hoc te-
merarie p̄sulerit excoicacionis
sentēcie subiācēbit

**De p̄turbacōib⁹ occurrētib⁹
missam celebratibus**

Post tractatum de defectib⁹
missae dicēdū ē de p̄turbacōib⁹
interdū occurrētib⁹ hys q̄ missas
celebrat. **E**bat aut missa aut p̄-
ter scādālū sacramēti aut p̄-
ter scādālū sacerdotis. **S**cādālū sa-
cramēti ē si cadat aut si vomitū
p̄cidat. **S**cādālū sacerdotis ē
si fumere nequeat aut p̄t̄ dimp-
tionē alicui⁹ abhominabilis vel
p̄cūsi aut p̄t̄ apparicionē alicui⁹
speciei q̄ non det comēdi vel
p̄tari

¶ Quā cadit corpus xp̄i

¶ Si ppter fr̄g⁹ hostia labatur in calice ppter hoc nō est necessa-
rie aliqd retractari qz qd solū mi-
nima ps hostie mittatur in cali-
cē. hoc respicit corpus christi m̄-
sticiū. ideo p̄termissio hui⁹ nō fa-
cit impfectionē sacramēti sancti.
Thomas ex concilio Aurelianēsi
de ase. di. ij. diāt. Qui nō bene
dixerit qui sacrificiū pdiderit in
ecclā aut ps eius ceciderit et nō
inuenta fuerit triginta dies pe-
niteat. de. pe. c. sequenti

¶ Quā cadit sanguis xp̄i

¶ Si p negligentia aliquid de
sanguine xp̄i ceciderit si quidem
sup terrā vel tabulam que terre
adhæreat lingua labatur et tabu-
la radatur si nō fuerit tabula lo-
cus ipse radatur et aburat^r cimis
vero iux altare recondatur et sa-
cerdos .xl. dies peniteat

¶ Si vero sup lapidē altaris cecide-
rit sorbeat sacerdos stillas et tri-
bus diebus peniteat.

¶ Si sup lintheum altaris et ad a-
liud peruenierit sorbeat stilla. et
quatuor dies peniteat sacerdos
si vsqz terciam peruenierit nouē
dies peniteat. si vsqz ad quartā
rē. Prædās autē dieb⁹ debz sa-
cerdos ieiunare et a cōmune
cessare. Pensatis tamē adiciōni-
bus negocij et psone potest aut
minui vel augeri penitētia p̄-

dicta. hec scūs Tho. Et idē itel-
ligendū est in secūdo casu et ab-
luatur tub⁹ dieb⁹ lintheamina
que stillā tetigerūt calice supposi-
to et aqua ablucōis iux altare re-
condatur de ase. dist. ij. Si p ne-
gligentiā potest tamē sumi nisi
ppter horrorem dimittatur. Ab-
lucio vero abscondatur et aburat^r
et cimis in altari recondatur hec
scūs Thomas

¶ De vomitu sacramenti

¶ Si quis eucharistiā euomerit
si laicus p ebrietatē euomerit q
draginta dieb⁹ peniteat. clerici
vero et monachi p̄biteri dyaco-
ni et subdyaco ni sexaginta die-
bus peniteat. Episcopus autē
nonaginta. si vero causa infirmi-
tatis euomerit. septē diebus pe-
niteat. de ase. dist. ij. c. ij. si q̄s
p ebrietatē. Et debet vomitus
cremari et cimis iuxta altare reco-
di ut supradictū ē. hoc tamē ob-
seruandum est qz ubicumqz spe-
cies integre inueniantur sunt re-
uerenter obseruande et sumēde
qz remanētib⁹ specieb⁹ remanet
ibi corpus xp̄i

¶ De musca vel aranea vel ve-
neno mixto cum sanguine ch̄i-
sti.

¶ Si musca vel aranea in cali-
cem ceciderit vel venenum mix-
tum fuerit. si sacerdos ante con-
secracōnem hoc deprehenderit de-
bz calix ablu^r et aliud vinū cōsecrā-
dū apponi. Si vō aliqd eoz post

cōsecrationem euenerit debet as-
simal caute capi et diligēter la-
uari et cōbuti et ablucio simul cū
cineribus in sacratium mitti. Et
q̄ si venenum ibi esse deprehē-
ditur nullomodo debz sumi nec
alteri dare. ne calix vite vertat̄
in mortē sed diligenter in vascu-
lo cōseruari debet. Et ne sacra-
mentū remaneat imperfectū de-
bet aliud vinū apponi et sacer-
dos debet resumere cōsecrationē
sanguinis et sacrificium p̄ficere
hoc intellige si corpus nō sump-
serit quia tūc aliter faciendum
est sicut supradictū est in rubri-
ca de defectu p̄mis et vini scz q̄
nouū panem apponat. Regula
est autē q̄ nihil abhominabile
sumi debet occasione huius sa-
cramenti. de ase. dist. ij. Si per
negligentiā. Hec sand⁹ Tho-
mas

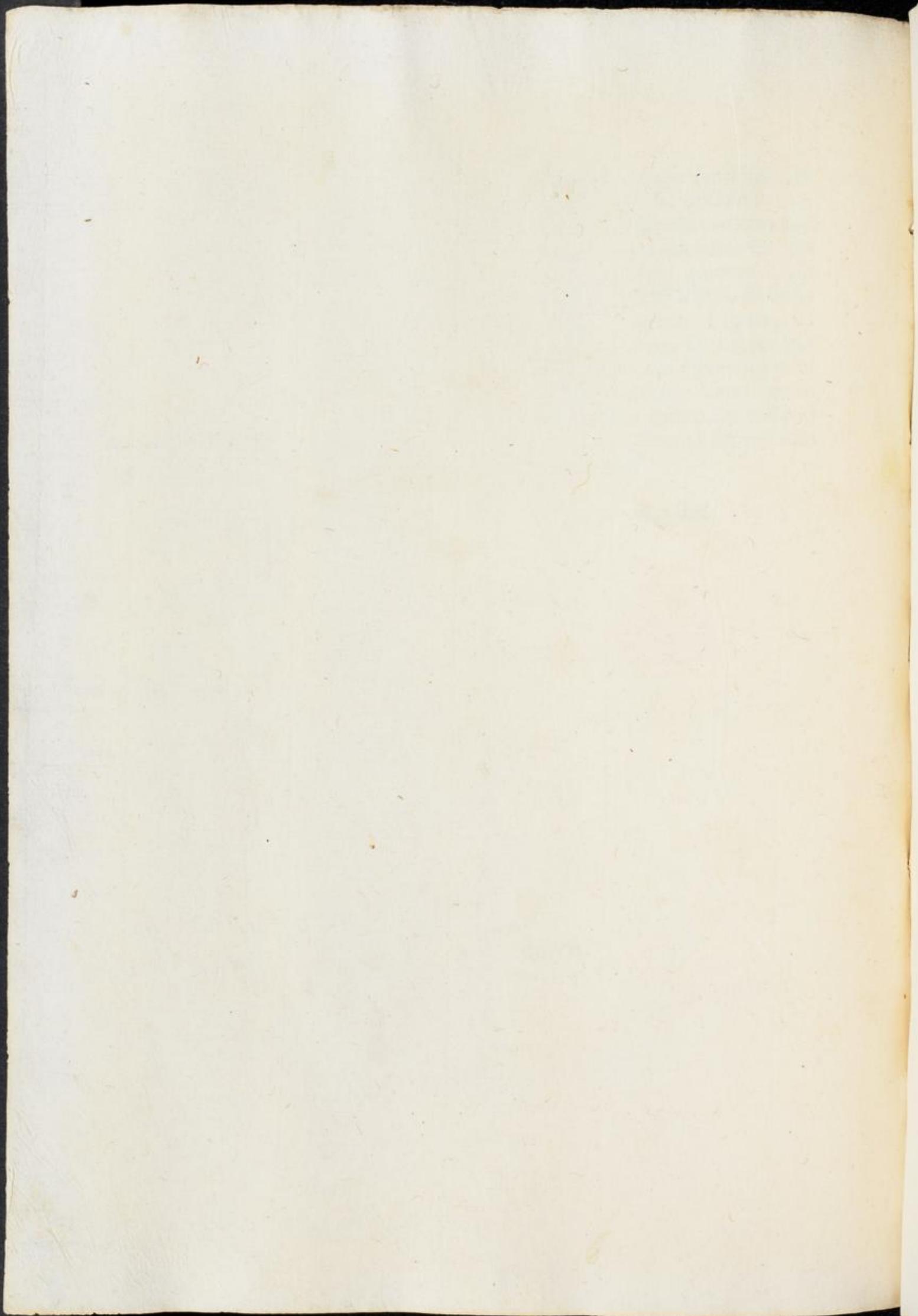
¶ De noua specie appārente
¶ Quando corpus xp̄i apparet
in alia specie q̄ in vsu sacramē-
ti. vsus enim per manducationē
fieri solet. Quādo scz apparet in
specie pueri vel carnis truenta-
te vel simili modo nō habet racō-
nem sumēdi. nec debet sumi ab
eo cui sic apparet. Quod si om-
nibus appareat debet cum reli-
quis p̄mi. Hec scūs Tho. de a-
quano doctor egregius et Alber-
tus.

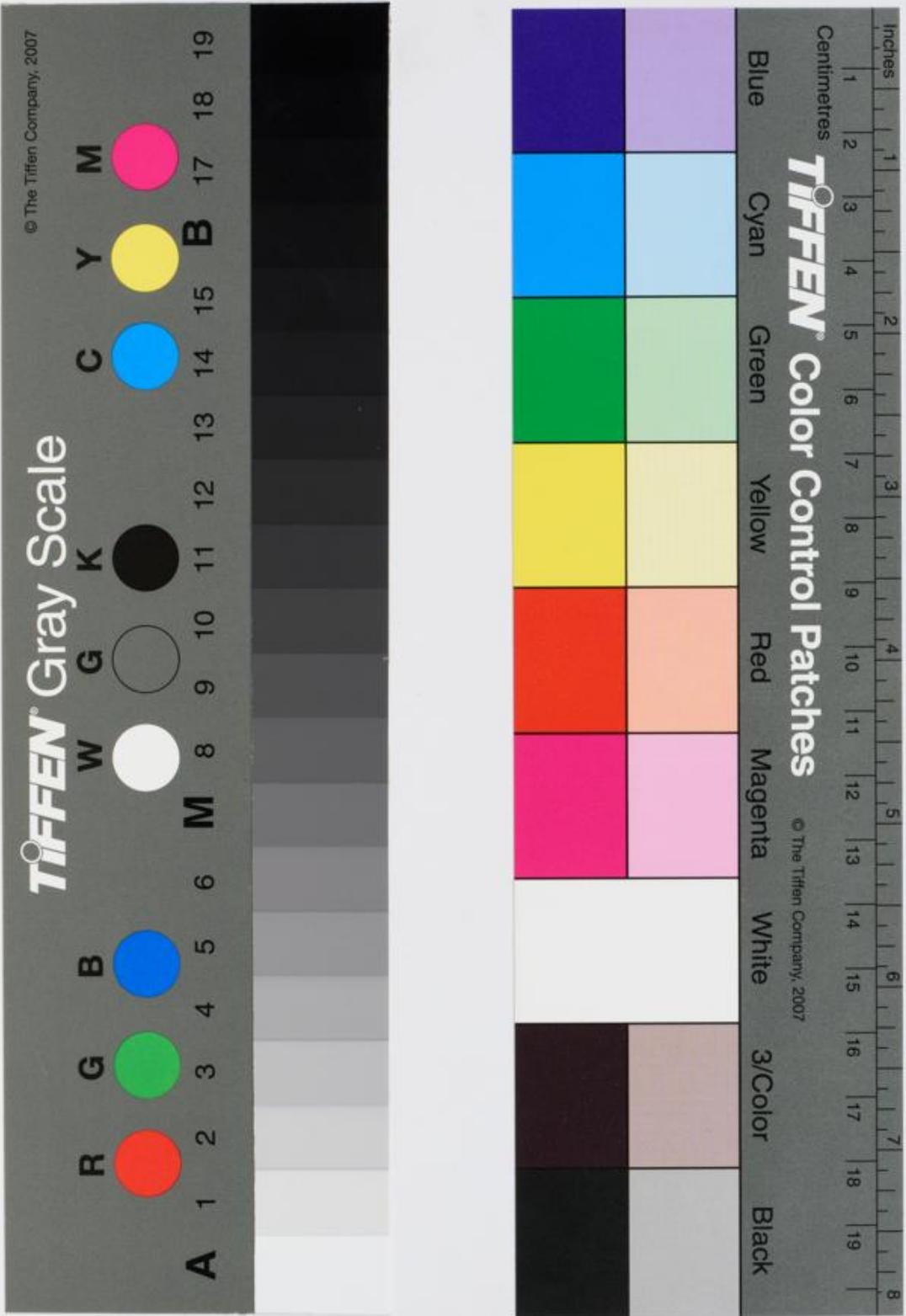
¶ Nota q̄ quatuor sup̄e nomi-
nati fuerunt nobilissimī et solē

nissimī theologie magistrū sicut
op̄ta eorum demonstrat. et om-
nes fuerūt fratres predicatorum
Petrus supra allegatus fuit pa-
pa **Innocencius** quintus. **Quā-**
rus fuit ep̄s **Melden**. Et dicta
istorū inueniuntur i scripturis eo-
rum sup̄ quarto libro sententia-
rum. Dicta vero **Alberti** supra al-
legati sūt in libro quem composu-
it. de officio sacerdotis. dicta au-
tem sancti **Thome** sūt in tercia
parte sūme

N^o Explicit 1706

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

- A 19-step grayscale from white to black.
- Color calibration patches: R (Red), G (Green), B (Blue), W (White), G (Gray), K (Black), M (Magenta), Y (Yellow), C (Cyan), M (Magenta).